อนุสรณ์

ฌาปนกิจศพ

ณรงค์ พรโสภณ

ณ เมรุฌาปนสถาน วัดใหม่พิเรนทร์

๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๔

อนุสรณ์
ในงานฌาปนกิจศพ

จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ

ณ ฌาปนสถาน วัดใหม่พิเรนทร์

๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๔

จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ

ชาตะ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓

มรณะ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๔

เนื่องในการบำเพ็ญกุศล วัดใหม่พิเรนทร์
วันที่ ๒๑–๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๔

ประวัติ

จ่าสิบตำรวจ ณรงค์ พรโสภณ เกิดเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓ ที่บ้านพักตำบลบ้านพานถม อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร เป็นบุตรคนที่สองของนาย นาวาเอกหลวงเจริญพรภิษัก [redacted]. (เจริญ พรโสภณ) กับนางถนอม มีพี่ร่วมบิดามารดาเดียวกัน คือ นางสุมาลี ไตรรัตนา (พรโสภณ)

จ.ส.ต.ณรงค์ เริ่มการศึกษาขั้นต้นที่ ร.ร. วัดชิโนรส และจึงมารับการศึกษาต่อที่ ร.ร. อำนวยศิลป์ ธนบุรี ต่อมาได้อุปสมบท ณ วัดอรุณราชวราราม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ หลังจากนั้น ได้สมรสกับ นางสาวฉลวย เผ่าอาภรณ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ณ ตำบลบุคคโล จังหวัดธนบุรี

วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้รับการบรรจุเป็นพล ฯ สำรองพิเศษประจำแผนกโรงงานกองการสื่อสาร กรมตำรวจ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (ในสมัยนั้น)

วันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๘ รับราชการเป็นพล ฯ สำรองพิเศษมาครบปลด ๒ ปี หัวหน้ากองสื่อสารอนุมัติให้รับสมัครต่อ

วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ เลื่อนยศเป็น สิบตำรวจตรี

วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๓ เลื่อนยศเป็น สิบตำรวจโท

วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ เลื่อนยศเป็น สิบตำรวจเอก

วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ เลื่อนยศเป็น จ่าสิบตำรวจ

วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ รับพระราชทาน เหรียญจักรมาลา

ในด้านครอบครัว จ.ส.ต. ณรงค์ เป็นพ่อบ้านที่ดี ตลอดเวลาที่อยู่กินกับนางฉลวย จนมีบุตรด้วยกันรวม ๔ คน ซึ่งปัจจุบันยังอยู่ในวัยเยาว์ คือ

ด.ญ. รุ่งนภา พรโสภณ

ด.ญ. สุภาวดี พรโสภณ

ด.ช. ขาบเพ็ชร พรโสภณ

ด.ช. โขมพัสตร์ พรโสภณ

สี่กำพร้า

ด.ญ. รุ่งนภา พรโสภณ (โด่ง)
ด.ญ. สุภาวดี พรโสภณ (ตุ๊ดตู่)
ด.ช, ขาบเพ็ชร์ พรโสภณ (ปู่)
ด.ช, โขมพัสตร์ พรโสภณ (เปิ้น)

คำไว้อาลัย จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ

ข้าพเจ้ารู้จัก จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ มาเป็นเวลาหลายปี ตั้งแต่ข้าพเจ้ายังเป็นผู้บังคับศูนย์ การสื่อสารเขต ๓ จังหวัดนครราชสีมา จนกระทั่งได้ดำรงตำแหน่งปัจจุบันนี้ ตลอดเวลาที่ได้รู้จักกัน, ร่วมงานกัน และได้ปกครองบังคับบัญชากัน ข้าพเจ้ากล้ากล่าวได้ว่า จ.ส.ต ณรงค์ พรโสภณ ไม่เคยทำเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจมาให้แก่ข้าพเจ้าหรือผู้บังคับบัญชาชั้นรองแต่อย่างใด ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ดี จ.ส.ต. ณรค์ พรโสภณ จะมีอนาคตไกลกว่านี้หากไม่ถึงแก่กรรมเสียก่อน ไม่ใช่เฉพาะข้าพเจ้าที่เสียดายและเสียใจในการจากไปของเพื่อนร่วมงานผู้นี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าผู้บังคับบัญชาชั้นรองและเพื่อนร่วมงานก็คงมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน แต่เรื่องทำนองนี้เป็นเรื่องที่ทุกคนจะหลีกเลี่ยงหรือคาดคะเนไม่ได้ ช้าหรือเร็วเท่านั้นบางทีจ.ส.ต ณรงค์ พรโสภณ อาจจะโชคดีหรือมีบุญก็ได้เพราะภพใหม่ของเขาอาจจะดีกว่า และมีความสุขกว่า เนื่องจากคุณงามความดีที่เขาสร้างสมไว้

ข้าพเจ้าขอถือโอกาสนี้ แสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งมายังครอบครัวญาติพี่น้องของ จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ ซึ่งต้องสูญเสียเขาไปอย่างกระทันหัน ไม่คาดคิดมาก่อนและขอตั้งจิตอธิษฐานให้วิญญาณของ จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ จงไปสู่สุคติภพเถิด.

พ.ต.อ. สุชาติ เผือกสกนธ์

(สุชาติ เผือกสกนธ์)

หัวหน้ากองการสื่อสาร กรมตำรวจ

และ

ผู้อำนวยการสำนักงานโทรคมนาคม.

คำไว้อาลัย

ในวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๔ ข้าพเจ้าได้รับข่าวด้วยความสลดใจว่า จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ ได้ถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาลวชิระ และพวกญาติได้นำศพ จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ ไปบำเพ็ญกุศลอาบน้ำศพสวดพระอภิธรรมที่วัดใหม่พิเรนทร์ตามประเพณี จ.ส.ต. ณรงค์ เป็นญาติกับเพื่อนสนิทของข้าพเจ้า และเป็นลูกน้องที่มีความสนิทสนมเคยร่วมทำงานและกินนอนกับข้าพเจ้ามา ตั้งแต่เป็นพลตำรวจตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ข่าวที่ข้าพเจ้าได้รับนี้ยังความเสียใจอย่างสุดซึ้งแก่ข้าพเจ้าเป็นอย่างยิ่ง เพราะปกติ จ.ส.ต. ณรงค์ ฯ เป็นคนดีมีนิสัยรักพวกพ้องและช่วยเหลือบรรดาพรรคพวกอยู่เสมอ แม้ในงานเลี้ยงคล้ายวันเกิดของข้าพเจ้า เมื่อ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๔ ก่อนหน้าที่จะถึงแก่กรรม ๑ เดือน จ.ส.ต. ณรงค์ ก็ได้มาช่วยทำกับข้าวเลี้ยงแขก ที่มางานอย่างเต็มที่ สุขภาพดูก็ยังแข็งแรง แต่รู้สึกว่าจะอ้วนมากไปหน่อยได้ทราบว่านอนไม่ใคร่หลับเพราะแน่น ก่อนวันเตรียมงาน ข้าพเจ้าได้กินเหล้าและคุยกับ จ.ส.ต. ณรงค์ ยังได้บอกว่าจะ

ผ่าตัดเอาไขมันหน้าท้องออกที่โรงพยาบาลวชิระ ข้าพเจ้ายังอดเป็นห่วงไม่ได้ ได้ถามว่าปลอดภัยดีหรือการลดความอ้วนด้วยวิธีอื่นดูจะเหมาะกว่า แต่เมื่อ จ.ส.ต. ณรงค์ บอกว่าปลอดภัย ข้าพเจ้าก็ค่อยเบาใจไป แต่แล้วก็อดจะได้ข่าวร้ายไม่ได้ ข้าพเจ้าตั้งใจว่าจะไปเยี่ยมณรงค์ แต่ก็ไม่มีเวลาและคิดว่าคงไม่เป็นอะไรมาก เมื่อหายแล้วก็คงได้พบปะกันเช่นเคย จ.ส.ต.ณรงค์ฯ เป็นคนดีมีอัธยาศัย ได้เข้ารับราชการตำรวจก่อนข้าพเจ้า คือ บรรจุเป็นตำรวจยศ พล ฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้รับยศเป็น ส.ต.ต. เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็น ส.ต.ท. เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็น ส.ต.อ. เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ และได้ย้ายไปประจำศูนย์การสื่อสารเขต ๗ จังหวัดนครปฐม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ ด้วยอัธยาศัยดีงาม และมีความขยันหมั่นเพียร จึงได้รับการเลื่อนยศเป็น จ.ส.ต. ในปี ๒๕๑๐ จ.ส.ต. ณรงค์ ได้รับราชการประจำอยู่เขต ๗ เรื่อยมา จนถึงวันที่จะทำการผ่าตัด ได้เข้าโรงพยาบาลวชิระ เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๑๔ ก่อนผ่าตัดได้เข้ามาลาข้าพเจ้า แต่ไม่พบ และจากวันนั้นจนบัดนี้ข้าพเจ้าก็ไม่ได้พบณรงค์อีกเลย ณรงค์ได้ไปแล้วอย่างสงบ บรรดาญาติมิตร และเพื่อนตำรวจ

ทั้งหลายมีความรู้สึกว่า ณรงค์ยังไม่ควรต้องเสียชีวิตและรู้สึกเหมือนว่า ณรงค์ยังไม่ได้จากพวกเราไป แต่ณรงค์ก็จากไปแล้วอย่างไม่มีวันได้กลับคืนมาพบกันอีก ข้าพเจ้าบรรยายความรู้สึกไม่ถูกในวันที่ได้ไปรดน้ำศพของณรงค์ รู้แต่ว่ามีความเสียใจอย่างมาก ถ้าบรรดาลได้ก็คงจะบรรดาลให้ณรงค์ได้ฟื้นคืนชีวิตมาร่วมทำงานร่วมสนุกกันอีกต่อไป แต่ทุกคนก็ย่อมต้องมีกรรม ตามแต่ละบุคคลได้สร้างสรรไว้ ณรงค์เป็นอันว่าได้หมดกรรมชาตินี้นอนด้วยความสงบสบาย พวกเราต้องต่อสู้กันต่อไปตามปกติวิสัย ทุกอย่างมีเกิดก็ย่อมต้องมีดับเป็นธรรมดา แม้ดอกฟ้าบนสวรรค์ก็ยังร่วงโรย

ด้วยบุญกุศลและผลกรรมดีของข้าพเจ้า ของพวกบรรดาเพื่อนตำรวจทั้งหลายที่ได้กระทำไว้ ขอบุญกุศลนั้นจงดลบรรดาลให้ จ.ส.ต. ณรงค์ ได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ.

พ.ต.ท. ไพฑูรย์ ไวจรรยา

(ไพฑูรย์ ไวจรรยา)

รองหัวหน้ากองการสื่อสาร กรมตำรวจ

๑๕ ต.ค. ๒๕๑๙

อาลัย ณรงค์ พรโสภณ

ทันที ที่ทราบข่าว ณรงค์ ถึงแก่กรรมก็ใจหาย เพราะเมื่อไม่กี่วัน เห็นณรงค์มาติดต่อราชการที่กองฯ อยู่ ร่างกายก็อ้วนท้วนสมบูรณ์เหมือนเช่นเคย ไม่นึกว่าจะจากไปเร็วเช่นนี้ รู้จักณรงค์ ตั้งแต่เขามาเป็นตำรวจใหม่ ๆ เกือบ ๑๕ ปี มาแล้ว เป็นผู้มีอัธยาศัยดี โอบอ้อมอารีรักใคร่เพื่อนฝูง และรักเคารพผู้บังคับบัญชาเสมอต้นเสมอปลาย ในทางส่วนตัว ณรงค์ เป็นคนมีฝีมือในทางปรุงอาหารเก่งคนหนึ่ง เมื่อทางกองฯ มีการทำบุญคราวใด อาหารจากศูนย์การสื่อสารเขต ๗ ที่นำมาถวายพระและเลี้ยงแขกมักจะเป็นฝีมือณรงค์เสมอ ซึ่งต่อไปนี้จะไม่เห็นอีกแล้ว การจากไปของณรงค์ครั้งนี้ ย่อมเป็นที่อาลัยและคิดถึง นอกจากบุตรภรรยาและญาติพี่น้องแล้ว ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานก็มีความอาลัยเช่นเดียวกัน ขอให้วิญญาณของณรงค์ จงไปสู่สุคติเทอญ.

พ.ต.ท. สุจินต์ สงวนหมู่

(สุจินต์ สงวนหมู่)

รองหัวหน้ากองการสื่อสาร กรมตำรวจ.

๑๓ ต.ค. ๒๕๑๙

แด่

ณรงค์ พรโสภณ

เมื่อได้ทราบข่าวว่า "ณรงค์" ถึงแก่กรรม ทุก ๆ คนที่บ้านพระโขนงแทบจะไม่เชื่อว่าข่าวนั้นเป็นความจริง มันเป็นเรื่องที่กระทันหันจนเกินกว่าที่จะคาดคิดทุก ๆ คนทราบว่า "ณรงค์" เข้ารับการผ่าตัดและอาการเป็นปกติ จนแพทย์ผู้ให้การรักษาเกือบจะอนุญาตให้กลับ ไปพักผ่อนที่บ้านได้แล้ว แต่แล้วเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็อุบัติขึ้น จนเป็นเหตุให้ "ณรงค์" ต้องสิ้นชีวิตไปในวัยที่ยังไม่สมควร

เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งธรรมดาของโลกมนุษย์ อย่างไรก็ตาม ในฐานะของมนุษย์ปุถุชนที่ยังเวียนว่ายอยู่ในกองกิเลศที่ตัดไม่ขาด การเสียชีวิตของ "ณรงค์" ในครั้งนี้ จึงทำให้ญาติ มิตร และผู้ที่ใกล้ชิดสนิทสนมเกิดความหดหู่และเศร้าสลดใจ

ขอตั้งจิตอธิษฐานให้ดวงวิญญาณของ "ณรงค์" จงไปสู่ที่สุขสงบเทอญ.

ด้วยความรักและอาลัย

จาก

บ๊า พี่ ๆ น้อง ๆ บ้านพระโขนง

แด่น้อง

เสียงกริ่งที่หน้าประตูบ้านดังขึ้น เมื่อประมาณ ๔ ๓๐ น. ของวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ พร้อมกันนั้นก็รีบออกมาดูว่าใครมา ทันทีที่เด็กออกไปเปิดประตูก็ถามว่าใครมา เด็กบอกว่า พี่หลวยและก็ได้ยินเขาพูดว่าพี่รงค์ตายแล้ว ข้าพเจ้านิ่งอยู่เป็นครู่ใหญ่ คิดอะไรไม่ออกตกตลึงต่อเหตุการณ์ที่ไม่นึกว่าจะกระทันหันเช่นนี้ จนไม่อยากเชื่อว่าเป็นจริง แต่มันก็เป็นจริงอย่างที่นึกไม่ถึงว่าจะเป็นไปได้ เพราะเมื่อตอนเย็นวันที่ ๒๐ ก็ยังไปเยี่ยมเขาอยู่ และก็ไม่ได้เฉลียวใจด้วยว่า น้องจะจากไปในคืนนั้นเย็นวันที่ข้าพเจ้าไปเยี่ยม ก็ถามอาการว่าเป็นอย่างไรบ้างน้องได้บอกว่าพี่ ผมเป็นอะไรไม่รู้ นอนแล้วหายใจไม่ออกพร้อมกับหมอสั่งให้ฉีดยาแก้หนอง ตอนนี้แหละที่ทำให้ใจไม่สบาย แต่ก็ยังเชื่อว่า คงไม่เป็นอะไร เพราะสมัยนี้ยาดี หมอเก่ง ก่อนจะกลับก็ยังสั่งว่า อย่าทานน้ำมากเพราะท้องอืดเหลือเกิน เขาก็รับคำ และข้าพเจ้าก็กลับบ้าน จนกระทั่งได้รับทราบว่า น้องจากไปแล้ว เป็นการจากไปอย่าง

ไม่มีวันจะได้พบกันอีก ในด้านจิตต์ใจข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจ เป็นอย่างมาก เพราะเรามีกันเพียงสองคนพี่น้องเท่านั้น ต่อแต่นี้ไปไม่มีอีกแล้ว ไม่มีสำหรับความเป็นจริงว่าน้องยังอยู่ พี่เหลียวไปไม่มีน้องแล้ว

ขณะเมื่อน้องมีชีวิตอยู่ น้องเป็นคนมีฝีมือในการประกอบอาหาร ทุกครั้งที่มีการทำบุญน้องต้องรับไปจัดการทำเอง จนกระทั่งสำเร็จไปด้วยความเรียบร้อยทุกประการ ทุกคืนถ้าน้องอยู่บ้าน จะมาคุยกับพี่ทุกคืน คุยกันตามประสาทุกข์ก็ทุกข์ด้วยกัน สุขก็สุขด้วยกัน ตามสภาพความเป็นอยู่ของเราอยู่จนดึก ๆ เดี๋ยวนี้มองไปทางไหน หรือจะมีอะไรเกี่ยวกับการทำบุญ หรือการอยู่เพื่อความอบอุ่นของบ้าน เหมือนเมื่อพี่มีน้องอยู่ ไม่มีอีกแล้ว พี่เองก็หมายใจว่า เราสองคนพี่น้องจะอยู่ร่วมกันจนแก่เฒ่าไปด้วยกัน แต่น้องก็ด่วนมาจากพี่ไปเสียก่อนที่จะถึงเวลาอันสมควร ในด้านจิตต์ใจรู้สึก ว่าพี่ขาดอะไรไปอย่างหนึ่ง ซึ่งมันเป็นความรู้สึกส่วนลึกของหัวใจ สายเลือดและสัญชาติญาณของ

การเป็นพี่น้องร่วมสายโลหิต แต่ทว่าไม่มีใครที่จะฝืนชตาชีวิตไปได้ ทุกคนต้องเป็นไปตามพรหมลิขิตของแต่ละคน แต่สำหรับน้อง เหตุการณ์มันกระทันหันเกินไป จนตั้งตัวไม่ติด จึงทำให้พี่โศกสลดสุดหัวใจ

ขออิงวอนอานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายตลอดจนกุศลผลบุญที่พี่ได้ทำไว้ จงเป็นปัจจัยบันดาลให้ดวงวิญญาณของน้อง จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพ ด้วยเทอญ.

จากพี่

สุมาลี ไตรรัตนา (พรโสภณ)

แด่....น้องณรงค์

โอ้ณรงค์น้องพี่ผู้ จากไป น้องเอย
มาสิ้นสุดอายุกษัย ส่วนสั้น
ชีวิตเริ่มอนาคตไกล ด่วนดับ เสียนา
โศกสลดระทดอั้น อกเศร้า เรียมหมอง

จากพี่

อำนาจ ไตรรัตนา

ไว้อาลัยแด่ จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ

วันที่จารึกอยู่ในความทรงจำ ไม่มีวันลืม ไม่มีความเศร้า เสียดาย อาลัย และสะเทือนใจครั้งใดในชีวิตจะยิ่งใหญ่ไปกว่าที่ผมและข้าราชการตำรวจ ในศูนย์การสื่อสารของศูนย์บริหารงานกรมตำรวจ ได้รับในวันนี้ เพราะเป็นวันที่พวกเราได้สูญเสียเพื่อนร่วมงาน และมีความสนิทสนมกันฉันท์พี่น้องที่รักยิ่ง ของพวกเราไปอย่างไม่มีวันกลับโดยกระทันหัน และไม่คาดฝันหรือมีลางสังหรณ์สกิดใจเลยแม้แต่น้อย

ข่าวที่พวกเราได้รับทำให้ตะลึงงัน เพราะตกใจสุดขีดเมื่อได้รับแจ้งจากศูนย์การสื่อสารตำรวจเขต ๗ นครปฐมว่า ขอทราบข่าวที่แน่นอนว่า จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ ถึงแก่กรรมจริงหรือไม่ผมได้โทรศัพท์สอบถามไปยังโรงพยาบาลวชิระ ได้รับการยืนยันว่าถึงแก่กรรมจริง และผมได้แจ้งไปทางศูนย์การสื่อสารตำรวจเขต ๗ ซึ่งจ.ส.ต. ณรงค์ฯ สังกัดอยู่ที่นั่นโดยด่วน

ทุกครั้งที่พวกเราจัดงานรื่นเริง พี่ณรงค์ฯ อาสารับหน้าที่พ่อครัวให้พวกเรา และมาร่วมงานกับน้อง ๆ อย่างเป็นกันเอง โอกาสหน้าก็คงมีแต่ดวงวิญญาณของพี่ณรงค์ฯ เท่านั้นที่จะมาร่วมงานกับพวกเรา

ถึงแม้ว่าพี่ณรงค์ฯ ได้จากโลกนี้ไปแล้วเขาได้จากไปแต่กาย และได้ทิ้งอนุสรณ์ไว้ในจิตต์ใจของผู้ที่เขารู้จักทุกคนเป็นอนุสรณ์ ของความดีงาม มีน้ำใจประเสริฐโอบอ้อมอารีย์ ความไม่เห็นแก่ตัวนึกถึงผู้อื่นเป็นตัวเองเสมอเมื่อผู้ใดมีอนุสรณ์นี้อยู่ในจิตต์ใจ และจะเป็นการยากเหลือเกิน ที่จะมีสิ่งใดมาทำลายได้ และพี่ณรงค์ฯ จะอยู่กับพวกเราตลอดไปในอนุสรณ์แห่งความดีงามนี้

ขอให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นที่รักของพวกเราทุกคนจงสู่สุขติ ความดี และผลงานที่พี่ณรงค์ฯ ได้สร้างไว้กับกองการสื่อสาร กรมตำรวจ คงจะตรึงใจของพวกเราทุกคนอยู่ตลอดไปสปิริตของการเสียสละ และทำงานเพื่อส่วนรวมก็เช่นเดียวกัน คงจะถูกกล่าวถึงในหมู่พวกเราอีกนานถึงพี่ณรงค์ฯ จากไปแล้ว แต่พวกเราก็ยัง

คงนึกเสมือนว่าพี่ณรงค์ ฯ มิได้จากพวกเราไปจริงนอกจาก เสียว่าเป็นการนอนหลับพักผ่อนชั่วนิรันดร

ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และอานิสงส์แห่งคุณงามความดีและบุญกุศล ทั้งหลายที่ได้บำเพ็ญ จงเป็นพลังปัจจัยให้ดวงวิญญาณของ จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ ได้ประสพอิฐคุณวิบูลบุญผลและความสงบสุขในสัมปรายภพตลอดไปเทอญ

ร.ต.ท. สุรจิต วีรเชียร เพื่อน และ น้อง ๆ ทุกคน

ศูนย์การสื่อสารของศูนย์บริหารงาน กรมตำรวจ

คำไว้อาลัย

เมื่อวันที่ ๒๑ ก.ค. ๒๕๑๔ เวลาประมาณ ๑๐.๐๐น. เศษ ซึ่งเป็นเวลาปฏิบัติงานตามปกติ ได้ยินเสียงกริ่งโทรศัพท์ได้ดังขึ้น เมื่อรับโทรศัพท์ก็ทราบทันทีว่าเป็นโทรศัพท์ทางไกล จากกองการสื่อสารกรมตำรวจ แจ้งข่าวการเสียชีวิตของ จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ ซึ่งมาทำการผ่าตัดเปลี่ยนระบบทางเดินของอาหารที่โรงพยาบาลวชิระ ว่า จ.ส.ต. ณรงค์ฯ ได้ถึงแก่กรรมเสียแล้ว วันนี้เวลา ๐๒.๐๐ น. ทันทีที่ทราบข่าวอันน่าสลดใจครั้งนี้ พวกเราทุก ๆ คนใน ศส. เขต ๗ สทค. เขต ๕ และ บก.ภ. เขต ๗ ไม่เชื่อว่า จ.ส.ต. ณรงค์ฯ เพื่อนร่วมงานได้ถึงแก่กรรมจริงตามโทรศัพท์นั้น จึงได้ติดต่อสอบถามทางโทรพิมพ์ไปที่ ศส.ศบ.ตร. ก็ได้รับแจ้งว่าเป็นความจริง และในขณะเดียวกัน ก็ได้รับโทรศัพท์จาก ร.ต.ต. ธวัช พัฒนครู ผู้ช่วย ผบ. ศส. เขต ๗ ได้โทรมาบอกว่า จ.ส,ต. ณรงค์ฯ ได้ถึงแก่กรรม และขณะนี้ศพอยู่ที่ ร.พ วชิระ พวกเราทุกคนๆ คนที่อยู่ในห้องปฏิบัติการสื่อสาร ศส. เขต จึงได้เชื่อแน่ว่าได้สูญเสียเพื่อนที่ดี

ไปแล้วคนหนึ่ง ยังความสลดใจมาสู่ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานใน ศส. เขต ๗ ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นที่รักใคร่ในตัว จ.ส.ต. ณรงค์ ฯ เป็นอย่างยิ่ง เป็นการจากไปโดยไม่มีวันกลับของ จ.ส.ต. ณรงค์ ฯ ซึ่งคงเหลือแต่ความเท่าดีนั้น ที่พวกเราทุก ๆ คนที่จะลืมเสียมิได้

ตามปกติ จ.ส.ต. ณรงค์ ฯ เป็นคนมีอารมณ์ชอบสนุกสนานร่าเริงกับเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีระเบียบวินัย รักความยุติธรรม ขยันหมั่นเพียรต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีนิสัยโอบอ้อมอารี เห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมงาน ไม่ว่าเพื่อนร่วมงานด้วยกันหรือผู้ที่เคารพรักของ จ.ส.ต. ณรงค์ ฯ จะมีงานอะไรก็ตาม จ.ส.ต. ณรงค์ ฯ จะมีงานอะไรก็ตาม จ.ส.ต. ณรงค์ ฯ ไม่เคยละเว้นและทุ่มเทกำลังช่วยงานนั้นจนบรรลุด้วยดีตลอดมา ทั้ง ๆ ที่ตัวเองก็เป็นประเภท (อ้วน) น้ำหนักตัว ๑๒๐ กก. เข้าขั้นคนรูปร่างสันทัด (อุ้ยอ้าย) ก็พยายามช่วยจนงานนั้นสำเร็จทุกๆ ราย จนเป็นที่ทราบในวงเพื่อนฝูงว่างานใด ๆ ถ้าเห็น จ.ส.ต. ณรงค์ ฯ หรือ พี่ ณรงค์ อยู่ในครัวแล้ว งานนั้นๆ

จ.ส.ต. ณรงค์ฯ ได้อยู่ปฏิบัติราชการประจำ ศส. เขต. ๗ ตั้งแต่เริ่มตั้ง รง. ศส. เขต. ๗ (เดิม) จนบัดนี้ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น ศส. เขต ๗ จ.ส.ต. ณรงค์ ก็ปฏิบัติอยู่ที่เดิมมิได้โยกย้ายไปไหนก็เนื่องจาก จ.ส.ต. ณรงค์ฯ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียรต่องานที่ได้รับมอบหมาย จนเป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจของผู้บังคับบัญชาทุกฝ่ายตลอดจนฝ่ายเกี่ยวข้องเช่น ฝ่ายตำรวจภูธร กรมการปกครอง และผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ที่ จ.ส.ต. ณรงค์ฯ ได้ไปติดตั้งเครื่องวิทยุ ก็เป็นที่เคารพรักใคร่ ยิ่งมาได้รับข่าวการสูญเสียอย่างไม่มีวันกลับของ จ.ส.ต. ณรงค์ฯ ด้วยแล้วทุก ๆ คน จะพูดมาเป็นเสียงเดียวกันว่า ไม่น่าอายุสั้นเลยคนดี ๆ อย่าง จ.ส.ต. ณรงค์ฯ นี้ เป็นอันว่าพวกเราชาวสื่อสารเขต. ๗ ในสายงานตำรวจภูธรและศูนย์โทรคมนาคมเขต ๕ กองการสื่อสารกรมตำรวจ ได้ขาดเพื่อนร่วมงานที่ดีไปคนหนึ่งเพราะเป็นเหตุการณ์ที่พวกเราไม่เคยนึกถึงทาง ศส. เขต. ๗ พยายามลืมมานานและพยายามที่จะไม่ให้มีขึ้นอีก โดยพวกเราได้ทำบุญบำเพ็ญกุศลแผ่ไปให้ผู้มีพระคุณ ตลอดจนสัตว์โลกที่กำลังได้รับทุกข์ ขอให้มีสุขและที่ไหนได้รับสุข

ก็ขอให้สุขยิ่ง ๆ ขึ้นไปอยู่เป็นนิตย์ แต่แล้วก็ยังอุบัติขึ้นจนได้ เหตุเช่นนี้สุดวิสัยมนุษย์เช่นพวกเราจะยับยั้งไม่ให้เกิดขึ้นได้ถ้าพวกเราสามารถบรรดาลสิ่งต่าง ๆ ได้สิ่งแรกก็คงจะขอให้ จ.ส.ต. ณรงค์ เพื่อนที่น่าคบของบรรดาเพื่อน ๆ ทั้งหลายได้กลับฟื้นคืนชีวิตมาปฏิบัติงานและร่วมสนุกสนาน กับพวกเราอีก แต่เหตุการณ์มันเป็นไปไม่ได้ จ.ส.ต. ณรงค์ ฯ เป็นเพื่อนร่วมงานที่ดีมีนิสัยโอบอ้อมอารีเป็นผู้มีระเบียบวินัยปฏิบัติงานในหน้าที่ไม่บกพร่องคนนี้ด้วยกุศลผลบุญที่ จ.ส.ต. ณรงค์ ฯ ได้ประกอบด้วยความดีมาแต่แรกจนถึงบั้นสุดท้ายแห่งอายุขัยและด้วยแรงใจอธิฐานของจงดลบรรดาลให้ จ.ส.ต. ณรงค์ ฯ ได้ไปสู่สุขคติหากชาติหน้ามีจริงขอมาเกิดร่วมชาติเดียวกันและปฏิบัติงานร่วมกันอีก.

จากเพื่อนร่วมงานศูนย์การสื่อสารตำรวจเขต. ๗

จว. นครปฐม.

ไว้อาลัยแด่ จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ

ข้าพเจ้าเป็นเพื่อนผู้หนึ่งของ จ.ส.ต. ณรงค์ พรโสภณ และได้ให้ความเคารพเขาเสมือนพี่ชาย เขาเป็นผู้มีอัธยาศัยอันน่าคบหาสมาคมเป็นอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าไม่เคยคิดว่า เขาจะอายุสั้นและด่วนจากไปเร็วเช่นนี้เลย

การจากไปของเขาครั้งนี้ ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ ที่เคยร่วมงานทุกคน ยังหวลรำลึกนึกถึงและอาลัยอาวรณ์ต่อคุณงามความดีของเขาอยู่เสมอ ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ จึงขอภาวนาให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของเขาจงไปจุติ แห่งสัมปรายภพเบื้องหน้าเทอญ.

ร.ต.ท. สมศักดิ์ มาลาวิบูลย์ และ เพื่อน

ค่ายนเรศวร หัวหิน

แด่...พี่ณรงค์

ร้อยหรีดรักอักษราภาษาศิลป์
แด่ดวงวิญญ์พี่ชายอาลัยหา
ใยด่วนพรากจากลับดับชีวา
ทุกคนพากันเศร้าเหงาชีวัน

หวนนึกถึงความหลังครั้งก่อนเก่า
ที่สองเราเคยทุกข์เคยสุขสันต์
เคยร่วมเที่ยวร่วมกินร่วมงานกัน
ไม่มีวันที่จักกลับทักทาย

นับแต่นี้ต่อไปไม่มีแล้ว
พี่เพื่อนแก้วเลอเลิศประเสริฐหลาย
ข้า ๆ ยังซึ้งความดีมิคลาย
แต่ความตายสิมาพรากเราจากกัน

วิญญาณพี่ลอยวนอยู่หนไหน
โปรดลอยไปสู่ห้วงสรวงสวรรค์
บุญกุศลใดสร้างแต่ปางบรรพ์
ขอบุญนั้นส่งให้พี่ไปดี

ขอตั้งมาดชาติหน้ามาประสบ

ได้พานพบร่วมทุกข์ร่วมสุข

เป็นเพื่อนรักซึ้งน้ำใจซึ่งไมตรี

ดุจชาตินี้ที่เราพบและคบกัน

เป็นทั้งเพื่อนเสมือนพี่แสนดีหมด

ข้า ฯ ฤาอดวิโยคสุดโศกศัลย์

จึงร้อยกรองเป็นกลอนอาวรณ์ครัน

ขอพี่นั้นพลันแจ้งซึ้งแรงใจ ......

สมศักดิ์ คงเจริญ

๒๒ ก.ย. ๒๕๓๔

คำไว้อาลัย

๑๕ ปี ของชีวิตแต่งงานพี่ณรงค์กับดิฉัน ดิฉันทราบดีว่านิสัยใจคอของพี่ณรงค์เป็นอย่างไร พี่ณรงค์เป็นคนใจดี โอบอ้อมอารีต่อญาติพี่น้องและบุคคลทั่วไป เป็นสามีที่ดีของภรรยา เป็นบิดาที่รักลูก วันหยุดงานพี่ณรงค์ชอบทำอาหารเลี้ยงลูก ๆ ทุกครั้งที่หยุดงาน แต่ต่อนี้ไปไม่มีอีกแล้ว ไม่นึกเลยว่าพี่ณรงค์จะจากดิฉันและลูก ๆ ไปอย่างกระทันหันเช่นนี้ ทิ้งความรักและความอาลัยไว้เบื้องหลัง คุณงามความดีที่พี่ณรงค์ได้มีต่อดิฉันและลูก ๆ นั้นสุดจะพรรณา ขอให้ผลบุญนี้ช่วยส่งวิญญาณอันบริสุทธิ์ของพี่ณรงค์ ได้ไปสู่สุคติ เทอญ.

อาลัยรัก

ฉลวย พรโสภณ

แด่ .....

ร่มโพธิ์ของลูก

๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ คือ "วันวิปโยค" ที่จารึกฝังแน่นอยู่ในความทรงจำของลูก ๆ ตราบชั่วนิรันดร์

เมื่อคุณพ่อ ยังมีชีวิตอยู่ ท่านเป็นร่มโพธิ์ของลูกๆ ให้ความรัก ความอบอุ่นเมตตากรุณาแก่ลูก ๆ ทั้งสี่ ท่านได้พยายามอบรมสั่งสอนให้ลูกมีความรัก ความสามัคคีในระหว่างพี่น้อง มีความซื่อสัตย์ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ สุภาพอ่อนโยน และบำเพ็ญตนเป็นที่รักของคนทั่ว ๆ ไป

ทุกครั้งที่คุณพ่ออยู่บ้าน จะต้องทำอาหารเลี้ยงลูกๆ เป็นประจำ แต่บัดนี้ลูก ๆ ไม่ได้เห็นหน้าคุณพ่ออีกต่อไป ส่วนความอบอุ่นที่ลูก ๆ จะได้จากคุณพ่อก็ต้องสูญสิ้นไปด้วย

วิญญาณอันบริสุทธิ์ของคุณพ่อสิงสถิตย์อยู่ ณ ที่ใด ขอจงได้รับรู้ว่าลูกทั้งสี่ มีแต่ความว้าเหว่ ลูกทุกคน จะสวดมนต์ก่อนเข้านอน แล้วนึกถึงคุณพระให้ท่านนำดวงวิญญาณของคุณพ่ออันเป็นที่เคารพรักของลูกไปสถิตย์ ณ สรวงสวรรค์ เทอญ

จากลูกทั้งสี่ของคุณพ่อ

โด่ง–ตุ๊ดตู่–ปู–เปิ้น

การดำรงชีพในป่า

๑. **กล่าวนำ**

การดำรงชีพในป่านั้น มีหลายหน่วยได้เห็นความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ และฝึกเอาไว้เสียแต่ในยามปกติ เช่น นักบิน ผู้ที่จะต้องเดินทางไปโดยอากาศยาน เรือ หรือผู้มีอาชีพที่ต้องปฏิบัติงานอยู่ในป่า เขา ท้องถิ่นที่กันดาร

พลพรรคกองโจร จะต้องมีความชำนาญเป็นพิเศษ เนื่องจากขาดแคลนสิ่งอุปกรณ์ ที่จะนำมาใช้ในการดำรงชีพ พลพรรคกองโจรจึงต้องเรียนรู้ และฝึกให้รู้ เพื่อให้สามารถทำตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อม นำสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในภูมิประเทศมาใช้ให้เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการดำรงชีพได้

การดำรงชีพในป่าเพียงเรียนกันในห้องเรียนเท่านั้นจะไม่เป็นผลสำเร็จอย่างใดเลย เช่นเดียวกับการเรียนว่ายน้ำทางตำราแต่อย่างเดียว ท่านก็จะยังว่ายน้ำไม่เป็น ทั้งนี้จนกว่าท่านจะได้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง ผลสำเร็จก็ไม่ใช่จะขึ้นอยู่กับการที่ต้องมีประกาศนียบัตรงาม ๆ รับรองความสำเร็จของการฝึกการดำรงชีพในป่าที่แท้จริงก็คือ

ชีวิตของท่านที่รอดอยู่ผ่านพ้นอุปสรรคเหล่านั้นมาได้

หน่วยกองโจรโดยปกติย่อมทำการรบ ในพื้นที่ภูมิประเทศที่ตนรู้จักและชำนาญอยู่แล้ว ประกอบกับประชาชนในเขตพื้นที่เอาใจฝักใฝ่กับกองโจรด้วย กองโจรเคยชินกับสภาพลมฟ้าอากาศเช่นนั้นอยู่แล้วตามปกติ แต่ก็อาจมีสถานะการณ์อื่นมาบังคับเป็นเหตุ ให้กองโจรต้องหลบออกจากหมู่-บ้านที่เคยอยู่อาศัยไปซุ่มซ่อนอยู่ตามป่า เขา ตำบลที่ใกล้เคียงเพื่อปฏิบัติการของกองโจรต่อไป การดำรงชีพในป่าสภาพเช่นนี้ อาจผิดแปลกแตกต่างไปจากสภาพการณ์ตามธรรมดาที่กองโจรเคยอยู่

การอยู่ในป่าของกองโจรนั้น มีสิ่งที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วยก็คือ

- ภูมิประเทศ ลมฟ้าอากาศ
- ข้าศึก
- ประชาชนในท้องถิ่น
- สัตว์ป่า
- ความหิว

ในที่นี้สำหรับข้ออื่น ๆ จะไม่นำมากล่าวถึง จะกล่าวเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการดำรงตน ที่จะให้สามารถต่อต้านกับลมฟ้าอากาศ ความหิว ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมร่างกายและจิตใจ อันตรายจากสัตว์ป่า การแสวงหาเสบียงอาหารในภูมิประเทศ การสร้างที่พักอย่างง่าย ๆ เท่านั้น ทุก ๆ แห่ง ในแผ่นดินไทยโดยเฉพาะในป่าจะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารที่เขียวชอุ่ม ไม่แห้งแล้ง ไม่มีทะเลทราย ไม่มีภูเขาไฟ จึงแทบจะกล่าวได้ว่าอยู่ในเมืองไทยจะไม่มีใครอดตายเลย (ถ้าหากยังไม่อยากตาย) และคนไทย ก็เป็นผู้ที่มีความรู้ในการดำรงชีพแบบนี้อยู่แล้ว โดยเฉพาะพวกที่เคยอยู่ตามชนบท จะยุ่งยากก็แต่ผู้ที่อยู่ในเมืองใหญ่ ๆ ตลอดมา ไม่เคยไปไหนเลย แม้กระนั้นก็ตาม เพียงได้รับการฝึก การชี้แจงเล็กน้อยก็จะสามารถทำได้ดี

คำที่พวกชาวบ้านของเรากล่าวไว้ว่า "ถ้าอยากได้น้ำให้ขึ้นเขา ถ้าอยากได้ข้าวให้ลงที่ลุ่ม" น่าจะพอนำมาพิจารณาประกอบกับเรื่องการดำรงชีพ ในป่าของเราไว้บ้าง

เอกสารนี้ได้รวบรวมจากหลักฐาน ของกองกำกับการสนับสนุนทางอากาศตำรวจพลร่มค่ายนเรศวร หัวหิน

๒. การเตรียมการ

ถ้าท่านรู้ตัวมาก่อนว่าจะต้องไปอยู่ในป่า ท่านได้เตรียมตัวไว้ก่อน โดยเตรียมร่างกาย จิตใจ สิ่งอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก็จะเป็นการดียิ่ง เช่น ท่านได้เตรียม

- ร่างกายของท่านให้มีภูมิคุ้มกันโรค (ฉีดวัคซีน)
- มีสภาพร่างกายและจิตใจดี
- ยา
- เสื้อผ้า เครื่องกันหนาวที่จำเป็น
- อาวุธ
- เครื่องมือ เครื่องใช้เกี่ยวกับการสร้างที่พัก เป็นต้น

ในบางโอกาสท่านอาจประสพเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดฝันไว้ก่อน ท่านต้องไปอยู่ในภูมิประเทศกันดาร เช่น ในกรณีที่โดยสารเครื่องบินไปเกิดประสพอุบัติเหตุ เครื่องบินต้อง

ร่อนลง หรือในกรณีที่เดินทางหลงไปในป่าหลาย ๆ วันจนเสบียงอาหารหมด เป็นต้น ถ้าท่านมีอาชีพพัวพันอยู่กับสิ่งเหล่านี้ ท่านได้เตรียมตัวไว้บ้าง ก็เป็นการช่วยชีวิตของท่านให้ปลอดภัยได้ อย่างน้อยที่สุดท่านควรมีมีด เข็มทิศ กระติกน้ำ ยา ไปด้วย

สำหรับการเตรียมการในการเดินป่านั้น ท่านได้รับการสอนมาในวิชาการรบแบบกองโจรแขนงอื่นอยู่แล้วว่าพลพรรคกองโจรจะมีสิ่งอุปกรณ์อาวุธ กระสุน ประจำตัวอะไรบ้าง

๓ เกี่ยวกับตัวบุคคล

คนที่จะต้องดำรงชีพอยู่ได้ ในสภาพที่ยากลำบากนั้นจะต้องเป็นผู้ที่

ก. มีกำลังกาย กำลังใจดี

ข. มีความตั้งใจที่จะดำรงชีพอยู่ให้ได้

ค. รู้จักข่มและควบคุมความกลัว

มีหลายคนที่ไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ ก็เนื่องจากขาดความหวังหรือเกิดความทอดอาลัยในชีวิต ฉนั้น จึง

ต้องคิดอยู่เสมอว่า ชีวิตมีค่า ยังมีความหวัง ยังมีทางรอด การถูกจับเป็นเชลยนั้น ทารุณโหดร้ายที่สุด

ตราบใดที่ยังมี "สมอง" มี "มือ" มี "เท้า" เราก็สามารถช่วยตัวเองให้รอดอยู่ได้ ท่านจะต้องคิดและพิจารณาว่า มนุษย์ได้เคยอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมเช่นนี้มาก่อนแล้ว ต่อมาในเมื่อมีเครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น มีความเคยชินกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ จึงทำให้ลืมและไม่สามารถเข้ากับสภาพแวดล้อมเก่า ๆ ได้

ท่านจะต้องคิดพิจารณาปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยความใจเย็น แล้วเอาชนะให้ได้ เพราะย่อมจะมีหนทางออกที่ดีอยู่เสมอสำหรับผู้ที่รู้จักใช้ความพยายาม

ถ้าอยู่เป็นหน่วย ท่านควรต้องทำใจให้สดชื่นรู้จักใช้อารมณ์ขันอย่าเคร่งเครียดเกินไป จะเป็นทางหนึ่งที่ก่อให้เกิดกำลังใจแก่ตัวท่านเองและเพื่อน ๆ ในอันที่จะอดทน เผชิญหน้าต่ออุปสรรคต่าง ๆ ได้ทนนาน เห็นว่าการมีชีวิตอยู่เป็นสิ่งที่สดชื่นน่าอภิรมย์

เมื่อท่านอยู่ในฐานะโดดเดี่ยว ที่จำต้องดำรงชีพอยู่ให้ได้ ท่านจะต้อง

ก. เตรียมตัวของท่านทั้งทางร่างกายและจิตใจที่จะเผชิญกับเหตุการณ์เช่นนั้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตัวเอง ซึ่งความเชื่อมั่นในตนเองนี้ จะเป็นเครื่องสนับสนุนความตั้งใจที่จะดำรงชีพให้ดียิ่งขึ้น (ในขั้นนี้เมื่อท่านตกอยู่ในสภาพดังกล่าว จะทำให้ท่านรู้สึกเสียใจ เมื่อท่านหวนนึกถึงวันที่ท่านหลบหนีจากการที่ต้องถูกฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่างๆขึ้นมาได้ทีเดียว)

ข. รวบรวมความรอบรู้ต่าง ๆ ที่เคยได้รู้มาซึ่งท่านควรจะมีความรู้อยู่บ้างแล้วไม่มากก็น้อย เกี่ยวกับเรื่องการปฐมพยาบาลขั้นต้น การสุขาภิบาล การระวังป้องกันโรคต่าง ๆ อย่างง่าย ๆ การเดินทางโดยใช้แผนที่และเข็มทิศ การสร้างที่พัก การทำน้ำดื่มให้สะอาด เหล่านี้เป็นต้น

ค. นอกจากนั้นก็ศึกษาพิจารณาดูความรอบรู้ความชำนาญอื่น ๆ เช่นได้จากการดำเนินชีวิตประจำวันของท่านแล้วนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ในด้านร่างกาย เรื่องเท้าเป็นเรื่องสำคัญมาก โดยเฉพาะเรื่องเท้าก่อให้เกิดความรำคาญและเป็นอุปสรรคต่าง ๆ อยู่ไม่น้อย

ในบ่านั้นเท้าทั้งสองของท่านเป็นพาหนะอย่างดีที่สุดที่จะพาท่านไปในที่ทุก ๆ แห่งถ้าเท้าของท่านใช้ไม่ได้เลยท่านก็จะไปไหนไม่ได้และจะอดตายในที่สุด

การใช้รองเท้าใหม่ ๆ ไม่เหมาะสม ทำให้เท้าเจ็บก็พลอยให้เกิดอุปสรรคและความยุ่งยากอื่น ๆ ตามมาด้วย การใช้รองเท้าที่เหมาะสม ถุงเท้าแห้ง (ควรมี ๒ คู่ใช้สับเปลี่ยนกัน) การนวดเท้า (ถ้าจะให้ดีก็นวดด้วยน้ำอุ่น) เพราะถ้าปล่อยให้เท้าอบชื้นอยู่เสมอจะทำให้เป็นโรคเท้าเปื่อยได้ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเดิน

อนึ่ง การบีบนวดเท้าอยู่เสมอ และแช่น้ำอุ่นก็จะช่วยป้องกันโรคหิมะกัดได้ในพื้นที่ ที่มีอากาศหนาวจัดเมื่อนอนกลางคืนให้ถอดรองเท้าออกเสีย จะช่วยให้ลดข้อขัดข้องเกี่ยวกับเรื่องเท้าได้มาก

เรื่องเกี่ยวกับท้อง จะกล่าวอยู่ในเรื่องอาหาร น้ำและ ยา

๔. อาหาร

การกินอาหารนั้นควรกินทุก ๆ อย่างที่ท่านสามารถกินได้โดยปลอดภัย และเมื่อมีโอกาสที่จะกินต้องกินให้อิ่ม

เมื่อท่านอิ่มกำลังใจกำลังกายก็จะดีกว่าเวลาหิว และพลังวังชาที่ท่านได้รับจากอาหารนั้นจะทำให้ท่านไปได้ตลอดรอดฝั่ง

อาหารที่กินไม่ได้มักจะมีรสชาติพะอืดพะอม เผ็ดจัด ขม หรือทำให้คลื่นไส้เป็นต้น

อาหารแปลก ๆ ที่ไม่รู้จักก็อย่ากิน

อาหารใดที่นกหรือลิงกินได้คนก็กินได้แต่ไม่แน่เสมอ ควรจะได้ทำการทดลองดูก่อนด้วย การทำให้สุกเมื่อจะกินก็ทดลองกินดูแต่น้อย ๆ ก่อน แน่ใจว่าไม่มีอันตรายจึงกินคือใช้หลักการ "ชิม" และ "คอย" หรือ "เอาอย่างลิง"

ในป่าท่านจะพบอาหารอยู่ ๒ ประเภท คือ

ก. พืช

ข. สัตว์

พืช

มีพืชกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ชนิด ในโลกนี้ที่มีขึ้นอยู่ในน้ำ ในพื้นดินบนพื้นดินประมาณ ๕๐ เปอร์เซนต์ของพืชเหล่านี้ใช้เป็นอาหารได้

พวกพืชที่ขึ้นอยู่ในดิน จำพวกหัว ราก ต้นอ่อนที่

แตกแยกออกจากราก เช่น มัน หัวแห้วหมู เผือก เป็นอาหารได้

พืชจำพวกบนพื้นดิน เช่น มะพร้าว หน่อไม้ ใช้เป็นอาหารได้ ส่วนผลไม้นั้นต้องระมัดระวัง เพราะมีทั้งใช้เป็นอาหารได้ และเป็นพิษ จึงต้องกินเฉพาะที่รู้จักเท่านั้น

อาหารจำพวกหญ้า เฟิร์น ตะไคร่น้ำ ดอกไม้ ต้นหญ้า ต้นอ้อ ต้นแขม ขุยไผ่ เป็นอาหารของสัตว์ แต่ก็อาจนำมาต้มให้สุกเสียก่อนแล้วใช้เป็นอาหารได้ ในยามที่จำเป็นต้องกระทำเพื่อดำรงชีวิตไว้ให้รอดอยู่ ข้อควรระวังและสังเกตในการใช้พืชเป็นอาหาร

๑) ควรหลีกเลี่ยงพืชพันธุ์ที่มียางสีขาว หรือสีอื่นที่ไม่รู้จัก และชนิดที่มีลักษณะคันและปวดเป็นพิษ

๒) แกะเมล็ดของผลไม้ที่เราไม่รู้จักทิ้งเสีย เพราะเมล็ดเป็นพิษมากกว่าเนื้อ

๓) ผลไม้ลูกใหญ่จะปลอดภัยกว่าลูกเล็ก ๆ

๔) บริเวณหมู่บ้าน หรือไร่ร้างมักจะมีผลไม้พืชพันธุ์ที่ใช้เป็นอาหารได้หลงเหลืออยู่

พืชที่เป็นพิษ

พืชที่เป็นพิษยังไม่มีผู้ใดรู้จักกันได้ทั่วถึง และในที่นี้ก็ยังไม่สามารถนำตัวอย่างมาให้ดูได้ แต่เพื่อประโยชน์ในการที่ท่านจะได้ใช้ค้นคว้าหาความรู้ต่อไป จึงได้นำมาลงไว้ (ตามที่ปรากฏในหลักฐานที่อ้างอง)

๑. **จำพวกเป็นพิษในอาหารมี ๔ ชนิด คือ** Glucoside, Sapo–glucoside (Sapo–min) Alkaloid Hydrocvanie acid

ก. Glucorides Aleurites montana Aleurites moluecana

๑) มะยาว (Aleuritesford) มีชื่อตามพื้นเมืองต่างๆ คือ กระสือ โพธิสัตว์ (ยะลา) ปูรัด (สตูล) หมักเยา (เชียงราย) ทังอิ๋ว (จีน) มะยาว (พายัพและภาคกลาง) มีลำต้นเป็นไม้ขนาดกลางมีถิ่นกำเนิดจากมาเลเซียและในหมู่เกาะแปซิฟิค ตลอดจนกระจายพันธุ์ไปถึงอินเดีย ตามปกติมักปลูกกันไว้ในสวน เมล็ดกินแล้วอาเจียนและท้องเดินอย่างแรง

๒) ว่านน้ำ (Acoous calamis) มีชื่อพื้นเมือง คือ กะส้มชื่น คาเชียงจี ยมผา และฮังคาวน้ำ (พายัพ) ค้างคาวบ้าน (เชียงใหม่) Herbs ขึ้นอยู่ตามริมน้ำเช่นตามคลองและหนองบึงทั่ว ๆ ไป รับประทานแล้วมีอาการเมาและอาเจียน ใช้เป็นยาฆ่าแมลง เช่น ปลวก หมัด ไร

๓) มะกล่ำตาหนู (Abrus Precatorius) ก่ำตาไก่ มะกำเดือ (พายัพ) เกมกรอม (สุรินทร์) ขะเอมเทศ ตากล่ำมะกล่ำเครือ (ภาคกลาง) มะแค็ก (เชียงใหม่) ไม้ไฟ (ตรัง) ลักษณะเป็นเถาขึ้นในที่แห้งแล้ว ตามรั้ว และชายป่าเบญจพรรณแล้ง ๆ ทั่วไปเมล็ดสีแดงจัดและมีวงดำที่ขั้ว เนื้อในเมล็ดมี Abrin ซึ่งเป็น Antigens เช่นเดียวกับสลอด พิษมดหรือพิษผึ้งธรรมดาเปลือกหุ้มเมล็ดแข็ง ถ้ากินเข้าไปทั้งเมล็ดโดยไม่เคี้ยวจะไม่เป็นอันตราย แต่ถ้าเคี้ยวให้เมล็ดแตก Abrin จะทำให้โลหิตแข็งตัว และเมื่อตกอยู่ในกระเพาะอาหารจะทำให้บริเวณเนื้อตรงนั้นตาย เมื่อถูกย่อยจะทำให้กระเพาะทะลุในที่สุด ถ้าเข้านัยน์ตาจะทำให้บวมแดง และถ้าเข้าทางบาดแผลก็มีพิษเช่นเดียวกัน ในอินเดียใช้เบื่อคน และม้า ฯลฯ แต่พิษนี้จะถูกทำลายเมื่อถูกความร้อน

๔) ขี้กาแดงหรือขี้กาใหญ่ (Trichosanthes Bracteata) ขี้กาแดง (พายัพ) ขี้กาใหญ่ (นครราชสีมา) เป็นเถาขนาดเล็ก งอกงามตามป่าที่ว่างเปล่าชายป่าดิบ ผลสุกมี Glucoside Enlaterin เป็นพิษต่อหัวใจอาการเบื้องต้นทำให้วิงเวียนศีรษะ อาเจียน หอบ ในที่สุดถึงตาย นอกจากนี้มี Trichosanthes radicans ซึ่งเป็นพิษต่อหัวใจเหมือนกัน

๕) รำเพย (Thevetia Peruviana) กระบอกกระทอก รำเพย (กรุงเทพฯ) แซะสาลา (พายัพ) ต้นขนาดกลาง มักเตี้ยแจ้ ถิ่นเดิมมีในเม็กซิโก พบปลูกกันทั่วไปตามบ้าน ยางจากทุกส่วนของต้นเป็นพิษอย่างแรงเนื่องจากมี Glucoside ชนิดหนึ่งซึ่งเป็นอันตรายต่อหัวใจ เมล็ดก็มีพิษเช่นเดียวกัน ชาวพื้นเมืองบางประเทศใช้เบื่อปศุสัตว์ ใบสด ๑๕–๒๐ กรัมอาจฆ่าม้าได้ บางแห่งใช้เบื่อปลา

๖) ข้าวสาร (Phydianthus columnaris) เสียดฮ่อ (ใต้) ต้นขนาดกลาง งอกตามห้วย ริมน้ำ เปลือกมี Phyllanthin ใช้เบื่อปลา

๗) มันแก้ว (Paohyrrhizus erosus) ถั่วบั้งมันแกวลาว มันละแวก มันลาว มะกั่วหัว (พายัพ) หมาก

บัง (หล่มสัก) เถาเลื้อยตามดิน ปลูกกันตามไร่ สวน ถิ่นเดิมมีในอเมริกาใต้ ใบมี Paohyrrhizus ซึ่งเป็นพิษต่อสัตว์และปลา กล่าวกันว่าไม่เป็นอันตรายต่อม้า เนื้อและเมล็ดเป็นพิษ คนกินเมา หรือถึงตายได้

๘) ดาวดึงษ์ (Bloriosa superba) ว่านก้ามปู หญ้าดอกดึง (ภาคกลาง) คมะขวาน บ้องขวาน (ชลบุรี) พันมหา (นครราชสีมา) หมอยหีย่า (อุดร) มาขาโก้ง (เงี้ยว) หัวขวาน (ราชบุรี) เถาขนาดเล็กงอกในที่แห้งแล้งชายป่าดิบ หรือป่าเบญจพรรณแล้ง หัวมี Cohehicine ทำให้ท้องเดิน อาเจียน เมา ถึงตายได้

๙) กะเจา ปอกะเจา (Corchorus capsularis) กาเจา (กรุงเทพ ฯ) ปอเส้งเส้ง (พายัพ) งอกทั่วไป โดยมากมักปลูกกัน ใบมี Capsulin เมล็ดมีCorchorin ซึ่งเป็นสารพิษต่อหัวใจ

๑๐) รักขาว (Cerbera manghas) ตีนเป็ดทราย (ปัตตานี) เนียนหมู (สตูล) มะตากอ (นราธิวาส) รักขาว (จันทบุรี) ต้นไม้ขนาดกลาง ขึ้นตามริมคลองซึ่งน้ำเค็มขึ้น

ไม่ถึง และตามชายทะเล เมล็ดมี Cerberin, Odolin ซึ่งเป็นอันตรายต่อหัวใจ

ข. Lupo–Glueosides

๑๑) ประค่าดีควาย มะค่าดีควาย (Sapo-glueosides) มะซัก (พายัพ) ส้มป่อยเทศ (เชียงใหม่) ต้นขนาดใหญ่ขึ้นตามป่าดิบภาคเหนือและภาคกลาง เปลือกหุ้มเมล็ดมี Saponin ใช้ในการฆ่าแมลง

๑๒) ทองทวย แทงทวย มะคาย แสดค่าแดง ค่าปาค่าแสด (Amllotus Philipinensis) นางปอย (เชียงใหม่) ขี้เต่า (สุราษฎร์ฯ) ซาดป่า (นครพนม) มะกายขัด (พายัพ) มะค่าป่า (ศรีราชา) มนญะมายา (ยะลา มาเลเซีย) เยี่ยวแมว (ใต้ยะลา) สากกะเบือละว้า (พิษณุโลก) (สุโขทัย) ต้นขาดกลาง มักเตี้ยแจ้ขึ้นตามป่าเบญจพรรณแล้ง ในภาคเหนือและภาคกลาง ใช้เบื่อปลา

๑๓) สะบ้าใหญ่ (Entada Phaseoloides) ผ่านม้า (พัทลุง) มีอกแกเมื่อ (เชียงใหม่) มะบ้าหลวง (อิสาน, พายัพ) ม้า (ใต้) ยานม้า (ตรัง,พังงา) สะบ้ามอญ สะบ้าใหญ่ (กลาง) เถาขนาดใหญ่ ขึ้นตามป่าดิบ และป่าเบญจ

พรรณชื้น เมล็ดมี Saplnin และ Alkaloid อื่น ๆ ซึ่งทำให้มึนเมาเมื่อกินเข้าไปแล้ว ถูกนัยน์ตาทำให้เจ็บ พวกมาเลเซียเอามาผสมทำยาแก้หิน เปลือกมีมากก ่าลำต้นและทุบเบื่อปลา

๑๔) ถ่อน ทิ้งถ่อน (Albiaais procera) แซะบ้อง (กะเหรี่ยง,กาญจนบุรี) ส่วน (เชียงใหม่) ต้นขนาดกลาง ถึงใหญ่ ขึ้นตามป่าชื้นและที่ลุ่มมีน้ำทั่วไป เปลือกมี Sapouin ซึ่งใช้เบื่อปลา ถ้ากินเข้าไปแล้วจะอาเจียน

ค. Alkaliod

๑๕) กะชับ (Xanthiumstrumarium) ขี้ครอก (ราชบุรี) เกียงนา มะขะนัด (พายัพ) ขี้อ้น (อิสาน) Herbs หรือ shrub งอกตามที่ว่างเปล่าทั่วไป เป็นพิษต่อหัวใจ ทำให้หมดสติและถึงตายได้

๑๖) เถาย่านาง (Tiliacora triandra) จอยทอง (เชียงใหม่) เถาขนาดเล็ก งอกตามป่าดิบ เปลือกและใบมี Tiliacorin ซึ่งเป็นอันตรายต่อหัวใจ ทำให้หัวใจหยุด

๑๗) กันบิด ใบกันบิด(Steghaniahernandiifol is) เถาขนาดเล็กงอกตามป่าเบญจพรรณชื้น แล้ง รากขมจัด

และมีพิษอย่างแรง เนื่องจาก Pyeotoxiu คนป่าออสเตรเลียใช้เบื่อปลา

๑๘) หนอนตายหยาก กะเพียด (Stemona tuderosa) เถาขนาดเล็กงอกตามป่าดิบและป่าเบญจพรรณชื้น รากมี Stemonidine และ Tuberos-temonine กินเข้าไปจะมีการสั่นสะท้าน อ่อนเพลีย หมดกำลัง อาจถึงตาย ธรรดาใช้ฆ่าแมลง

๑๙) สารพัดพิษ (Lophora tomeatosa) ไม้พุ่มงอกตามชายทะเล มี Cystisine ซึ่งทำให้เกิดอาเจียน ชัก และตายโดยหายใจไม่ออก โดยมากใช้รากหรือเมล็ดสำหรับกินแก้รับประทานอาหารเป็นพิษ เช่น กินปลาพิษ เป็นต้น

๒๐) ตาตุ่มป่า (Lapium insigne) เกล็ดแรด รักป่า (ประจวบฯ) ตังกวม (พายัพ) ตังตามอด (ชลบุรี) ตีนเป็ดป่า (ศรีราชา) ตาตุ่มบก ตาตุ่มป่า (กลาง) ต้นไม้ขนาดกลาง กิ่งใหญ่ ผลัดใบในฤดูแล้ง งอกตามป่าเบญจพรรณชื้นและป่าดิบทั่วไป ยางทำให้ท้องเดินอย่างแรง ถึงตาย ถูกแผลทำให้บวม ใช้ทาลูกศรยิงสัตว์

๒๑) ละหุ่ง (Ricinus communis) มะหุ่ง (พายัพ) ไม้พุ่ม ปลูกตามไร่ และสวนทั่วไป ถิ่นเดิมใน อาฟริกา เมล็ดมี Ricinine และ Ricin กินจำนวนน้อยทำให้เป็นไข้ท้องเดิน ถ้ากินมากถึงตาย พิษจะถูกทำลายเมื่อได้รับความร้อน

๒๒) ฝิ่น (Papaver somniferum) ไม้ล้มลุก ปลูกตามไร่ตามภาคเหนือถิ่นเดิมเอเซียไมเน่อร์ยางจากผล มีพิษ Morphine และ Codeine กับทั้งอื่น ๆ คนป่าใช้ผสมยางน่องไว้ยิงสัตว์ สูบหรือกินให้เส้นประสาทชา ปราศจากความรู้สึก

๒๓) คะท่อม กระท่อม (Mitragyna speciosa) กาท่อม (ปัตตานี) กาทุ่ง (ปัตตานีมาเลเซีย) ท่อม (ใต้) เบียะ (ไทรบุรี) ต้นขนาดกลาง งอกตามป่าทุ่ง และที่ราบทั่วไป ใบมี Mitragynine และอื่น ๆ ซึ่งยังแยกไม่ออก สูบหรือกินเมาเช่นเดียวกับฝิ่น

๒๔) สบู่ สบู่ขาว สบู่ดำ หมากเยา (Jatropha curcas) ย่อห่งฮั้ว มะโห่ง มะโห่งฮั้ว (เชียงใหม่) มะหุ่งฮั้ว (พายัพ) หมักเยา สลอดใหญ่ (เลย นครราชสีมา) หงเทกเทพา (สงขลา) หงเทศ (สุราษฎร์ฯ) มักมันใด (เงี้ยว) ไม้

พุ่ม ปลูกเป็นแนวรั้วตามไร่ ถิ่นเดิมในทวีปอเมริกา เมล็ดมี Crotouresiu ซึ่งเป็นพิษทางผิวหนัง กินมาก ๆ ทำให้อาเจียน และลงท้องอย่างแรง หมดสติ และถึงตาย

๒๕) ตาเสือทุ่ง (Heynea trijjuga) มะเฟืองป่า (เชียงใหม่) กะดอนอน อาบี (ปัตตานี) ซงแก (ยะลา) ต้นขนาดเล็กถึงกลาง ขึ้นตามป่าเบญจพรรณ ผลผสมฝิ่นและหมาก กินแล้วทำให้เมา Boorsma กล่าวว่าน้ำจากเปลือกมีพิษฆ่ากบได้

๒๖) หัวกลอย มันกลอย (Diosoroahispida) กลอย กอย ก๋อยนก(พายัพ) กลอยข้าวเหนียว (นครราชสีมา) เถามีน้ำเล็กน้อยงอกตามป่าเบญจพรรณแล้งและขึ้นตามชายป่าดิบทั่วไปหัวมี Dioseoriue และสารพิษอื่น ๆ ซึ่งทำให้ปากคัน บวมถึงตาย ถ้ากินเข้าไปขนาดผลส้มจะทำให้คอร้อนคัน เมา อาเจียนเป็นเลือดและตาย ใช้ผสมยางน่องทำลูกศรยิงสัตว์ ก่อนกินให้ล้าง แช่น้ำเอาพิษออก ถ้ายังมี Alkaloid อยู่อีก เวลาเอาเผาไฟจะปะทุและหงิกงอบิดงอ (ดูข้อ ง.)

จ. Hydroeynanic acid

๒๗) กะลำเพาะ (Derois elliptica) เครือน้ำไหล น้ำหางไหลแดง (พายัพ) โพตะโก่ซ่า (กะเหรี่ยงกาญจนบุรี) อวดน้ำ (สุราษฎร์ธานี) เถางอกตามริมห้วย แม่น้ำทั่วไป พฤษกษชาติพวก Derois นี้มีมากมายหลายชนิด แต่ละชนิดคล้าย ๆ กันแล้วแต่ปริมาณสารพิษในยางมี Rotenone ใช้เบื่อปลาฆ่าแมลง คนกินเข้าไปจะมีพิษต่อหลอดลม หายใจไม่ออก อาเจียน สมองไม่ทำงาน ใช้ผสมยางน่องยิงสัตว์

๒๘) ลำโพง (Datura metel) มะเขือบ้า มะเขือบ้าดอกดำ กาสลัก (พายัพ) ไม้พุ่ม งอกตามที่ว่างเปล่า ตามหาดทรายริมแม่น้ำทั่วไป เมล็ดมี Hoyscine และสารพิษอื่นๆ ซึ่งเป็นอันตรายต่อเส้นประสาท ทำให้มึนเมา หมดสติ ถ้าเอาเมล็ดใส่ในกาแฟหรือในแกง จะเป็นยาเบื่อให้นอนหลับ บางแห่งใช้เมล็ดเผาไฟรมให้หลับหมดสติ

๒๙) สลอด สลอดต้น (Groton tiglium) หมากซาง หัสคืน (พายัพ) มักยอง (เงี้ยว) ไม้พุ่ม หรือต้นขนาดเล็กงอกตามบ้านและป่าเบญจพรรณแล้ง เมล็ดกินแล้วทำให้ท้องเดินอย่างแรง ใช้เบื่อปลา เปลือกใช้ผสมยาพิษทาลูกศร

ตัวยาพิษคือ Grotonol และ Grotin จึงทำให้โลหิตแข็ง Grotin เป็นยาพิษที่แสดงอาการช้าอาจกินเวลาหลายวันกว่าจะแสดงฤทธิ์ ควันเข้าตาทำให้เจ็บ

๓๐) กันชา (Cannabis sativa) กุนเช้า (จีน) เป็นไม้พุ่ม โดยมากปลูกในไร่และสวน ถิ่นเดิมอยู่ตามชายทะเลสาบแคสเปียน เปอร์เซีย ยอดอ่อนของต้นตัวเมียมี CannaginoI และ Lesquiterpenes ยางสูบแล้วทำให้เมาสติไม่ปกติ บางแห่งใช้ผสมสุราดื่ม

๓๑) ละมุดฝรั่ง (Achras Lapota)มะมุ (พายัพ) ต้นขนาดกลาง ปลูกตามสวนทั่วโลก ผลรับประทานเป็นของหวาน เดิมเป็นไม้พรรณทาง South Minico columbia Vene Zuaia ยางใช้ทำหมากฝรั่ง เนื้อในเมล็ดมี Hydroe-yanio acid ซึ่งกินเข้าไปมาก ๆ จะทำให้อาเจียน มึนเมา เปลือกตาแข็ง เพลีย และถึงตาย

๒. จำพวกเป็นทางบาดแผล

๑) ยางน่อง น่อง (Amtiaris toxicaria) กะณิ (ชาวบน) ก็อง (ฉานเชียงใหม่) จิ๋ว (กะเหรี่ยงตาก) ซะแวะ ยางน่องขาว (นครราชสีมา) จ้อยเนาะ ยางค่าง ย่านาง

ยางน่อง ยางด่าง ยอน (เชียงใหม่) ยวน (ใต้) ต้นสูงใหญ่ขึ้นในป่าดิบทั่วไป ยางมี Antiarin และ B ซึ่งมีคุณสมบัติเหมือนกัน และแรงกว่า

อาการก็คือ อาเจียนและชัก ทำให้หัวใจหยุดทำงาน แต่กินเข้าไปไม่เป็นอันตราย จะเป็นพิษเมื่อเข้าทางบาดแผล กล่าวกันว่าเป็นพิษต่อไก่ แต่นกเป็นอันตรายใช้ผสมกับพันธุ์ไม้อื่น ๆ เพื่อให้พิษร้ายแรงยิ่งขึ้น ตามวิธีของท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากเพื่อให้พิษร้ายแรง มักผสมกับพิษงู แมลงป่อง ตะขาบ ยางตาตุ่มรัก ตีนเป็ด กะลังตังช้าง และส่วนมากมักจะมียางน่องเครือ และมะเดื่อเครือ ฯลฯ ด้วย

วิธีแก้พิษยางน่อง มีหลายวิธี เช่น.–

ก) กินใบและหัวพลับพลึง

ข) กินดินแห้ง ๆ

ค) กินเกลือกับข้าวโพด

ง) กินเทียนต้น

จ) บีบเลือดออกจากแผล และกินน้ำมะนาว

ฉ) เอาเปลือกตีนเป็ดพอก

๒) ขี้แรด (Acacia Pennata) หนามขี้แรด (ราชบุรี) หนามหัน (พายัพ) ฉาย (สุราษฎร์ ฯ) เถาขนาดเขื่อง กิ่งและลำต้นมีหนามคม สีดำขึ้นทั่วไปตามป่าเบญจพรรณในภาคเหนือ กล่าวว่าใช้ผสมกับยางน่องทำเป็นพิษทาหน้าไม้

๓) โคคลาน (Acamirta Coculus) ขมิ้นเครือ (พายัพ) จุ๋มร่วมผะนั้ม ซอง (จันทบุรี) เถาวัลย์ทอง (ประจวบ ฯ) พนม (ชลบุรีศรีราชา) แม่น้ำนอง (เชียงใหม่) หว่านางล้อม (แพร่) หวายดิน (สระบุรี) อมพนม (ชลบุรีศรีราชา) เถาขนาดใหญ่ ขึ้นตามป่าดิบ ใช้ผสมกับยางน่องยิงสัตว์ มี Pricro-tocin ในเมล็ดและบางถิ่นใช้ผลเบื่อปลา

๔) สะแกดง (เลย) (Cocoius iaurifolius) เถาขนาดกลาง ขึ้นตามป่าดิบ ป่าเบญจพรรณทั่วไป เปลือกมี Cocouline ซึ่งมีพิษเช่นเดียวกับยางน่อง ใช้เบื่อปลา ทาลูกศรยิงสัตว์

๕) พริกป่า (Broatamia corymbosa) ไม้พุ่มขึ้นตามป่าดิบ เปลือกและรากใช้ในการทำยาพิษผสมยางน่องทาลูกศรยิงสัตว์

๓. จำพวกพิษทางผิวหนัง

๑) มะม่วงหิมพานต์ มะม่วงไม่รู้หาว (Anacardium occider) ตะแลแก (นราธิวาส) กายี (ตรัง) นายล (ยะลา) มะม่วงกาสอ (อุตรดิตถ์) มะม่วงกุลา มะม่วงหยอด มะม่วงลังกา มะม่วงเล็ดลอ (ระนอง) ตำหนาว ยาโงย ยาร่วง ท้ายล่อ ส้มม่วงชูหน่วย (ปัตตานี) ต้นไม้ขนาดกลาง มักเตี้ย แจ้ถิ่นเดิมทางอเมริกาใต้ แล้วแพร่ไปทั่วโลก เนื้อรอบเมล็ด มี Cardol; Anacardic Acid ซึ่งทำให้คันพุพองทำนองเดียวกับ Cantlaridine ถ้ากินเข้าไปจะทำให้กล้ามเนื้อไม่ทำงาน และหายใจไม่ออก

๒) รังไก่ รังกับ (Arenga westerhoutii) ลากีะ (ปัตตานี) หลังกับ (ปัตตานี นราธิวาส) เป็นต้นปาล์มงอก เป็นกอ ขึ้นตามป่าดิบทางปักษ์ใต้ ผลมีผลึกใช้ทำเป็นยาพิษใส่กาแฟจะทำให้ปากบวมเป็นแผลเปื่อยพุพองถูกผิวหนังเป็นผื่นคัน

๓) ชิด (Arenga saecharifera) กาฉก (ชุมพร) ฉก ชก (ปัตตานี) ตาว ต่าว (พายัพ) เตาเกียด (กาญจนบุรี) โตะ (ตราด) เนา (ตรัง) วู้ (กะเหรี่ยงกาญจน์ ฯ) เป็น

ต้นปาล์ม ขึ้นตามป่าดิบริมห้วยทั่วไป มีพิษเช่นเดียวกับ Arenga westerhoutii

๔) ลังสาด (Lansium Domesticum) ดูกู ลาซะ (มาเลเซีย) ต้นไม้ขนาดกลาง กิ่งใหญ่ ขึ้นตามชายป่าดิบและในภาคตะวันออก และปักษ์ใต้ เปลือกของผลกล่าวกันว่ามี Lansium acid ซึ่งมีพิษทำให้หัวใจหยุดเต้น คนป่าในเกาะบอร์เนียวใช้ผสมยางน่องยิงสัตว์

๕) พระจันทร์ครึ่งซีก (Lobelia chinensis) ยังครึ่งซีก (ชัยนาท) บั๋วในไน้ (จีน) ไม้ล้มลุกปลูกในกรุงเทพฯ และมีขึ้นอยู่ตามปักษ์ใต้บ้าง ใบผสมยาพิษทาลูกศรยิงสัตว์

๖) ยางน่องเครือ (Strophantus scanden) น่อง (อิสาน) เถาขนาดกิ่งใหญ่ ขึ้นตามป่าดิบทางปักษ์ใต้ ยางมี Strophanthin ซึ่งมีคุณสมบัติคล้าย Digiltalin ทำให้ความดันโลหิตสูง หัวจงอยใช้ผสมกับยางน่องยิงสัตว์

๗) ตูมกาแดง แสลงใจ (Ltrychnos nux-vomjca) แสลงโทน (นครราชสีมา) ต้นขนาดกลาง มักเตี้ย ขึ้นตามป่าแดงทั่วไปทางภาคเหนือและภาคอิสาน เมล็ดมี Alkloid ๒ พวกคือ Strychnine ซึ่งทำให้ชัก และพวก Curarine

ทำให้ประสาทชา ตามใบมีสารพิษเหมือนกันแต่น้อย ใช้ผสมยางน่อง ทาลูกศรยิงสัตว์ พันธุ์ไม้พวก Strychons มีหลายชนิดเช่น Strychons acuminata (มะตึ่งเครือ) ซึ่งขึ้นตามป่าดิบริมห้วยและลำธารทั่วไป

๘) ตาตุ่ม ตาตุ่มทะเล (Excoecarja agallocha) บูตอ (ปัตตานี มาเลเซีย) ต้นไม้ขนาดกลางงอกตามชายทะเลหรือตามป่าริมทะเลปนกับไม้โกงกางยางเป็นพิษ เข้าตาทำให้บอด ถูกผิวทำให้พุพองในที่สุดเปื่อยเป็นแผลเรื้อรังหายยาก คนร้ายใช้ผสมกับสุรา หรือใส่น้ำตาล ถ้าดื่มเข้าไปจะทำให้ลำไส้เปื่อย ใช้เบื่อปลาผสมยางน่องยิงสัตว์ ควันไฟจากเนื้อไม้ทำให้ตาเจ็บ

๙) รักน้ำ (Gluta coarotata) ต้นไม้ขนาดกลางขึ้นตามป่าเบญจพรรณชื้น ป่าดิบ มีมากทางภาคใต้และภาคตะวันออก ยางเป็นพิษต่อผิวหนัง ทำให้บวม เป็นผื่นคันและพุพอง ทางมะลายูใช้ผสมยางน่องยิงสัตว์ กล่าวกันว่าเปลือกบดเป็นผงผสมน้ำกินอาจทำให้ตายได้

๑๐) ต่ำแยช้าง (Giraadiniaheterophylla) กะลังตัวช้าง (ใต้) หานช้างฮ่อง หานช้างไห้ หานสา (พายัพ)

ไม้พุ่มสูง ๔–๖ ฟุต งอกตามป่าเบญจพรรณชื้นและแล้ง ขึ้นตามริมห้วย ใบและทุก ๆ ส่วนของลำต้นมีขนซึ่งถูกเข้าคันเจ็บบวมเป็นผื่น รู้สึกร้อน บางคนแพ้พิษถึงเป็นไข้และถึงตายได้

๑๑) ตำแยช้างใหญ่ (Laportea stemulans) หานเดือ (พายัพ) ต้นไม้ขนาดกลาง สูง ๒๐–๓๐ ฟุต ขึ้นตามป่าดิบภาคเหนือและปักษ์ใต้ ใบและกิ่งเป็นขน ถูกเข้าแล้วทำให้คันและเจ็บอย่างเดียวกับตำแยช้าง

๑๒) รัก (Melanorrthoea uaitata) ฮักหลวง ฮัก (พายัพ) ซู้ (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี) ต้นไม้ขนาดกลางหรือใหญ่ งอกตามป่าแดง ยางเป็นพิษ ถูกผิวหนังทำให้เห่อบวม เพียงเข้าไปใกล้ต้นก็ทำให้ผิวหนังเห่อบวม ชาวปักษ์ใต้ใช้ผสมยางน่องทาลูกศรยิงสัตว์ พันธุ์ไม้พวก Melanorrnoea มีหลายชนิด และสรรพคุณคล้ายกัน

๑๓) กระหัด สมอทะเล (Sapium indioum) ตุ๊ะ (ใต้) ต้นไม้ขนาดกลาง ขึ้นตามชายทะเลทั่วไป ผลใช้เบื่อปลา ยางเป็นพิษถูกเข้าทำให้ผิวหนังพุพอง

๑๔) รักป่า รักเขา (Semecarpus ourtissii) ไม้ขนาดกลางกึ่งใหญ่ ขึ้นตามป่าทึบ ยางเป็นพิษเช่นเดียวกับต้นรัก (Mlaenorrhoea usitata) น้ำฝนที่ชะไปถูกเข้าทำให้ผิวหนังเป็นผื่นคัน ควันฟืนจากไม้นี้อาจทำให้ตาบอด ใช้ผสมยางน่องทาลูกศร

๑๕) หานแดน หานสลิด (เชียงใหม่) (Tragia nr. burmanica) เถาขนาดเล็ก ขึ้นตามป่าดิบและป่าเบญจพรรณชื้น ลำต้นและใบมีขนซึ่งทำให้ผิวหนังบวม เจ็บปวดเหมือนตำแยช้าง

สัตว์

ประเภทเดินด้วยเท้า เลื้อยคลาน มีอยู่ทั่วไปในโลก มีบางชนิดไม่ควรกิน แต่โดยมากแล้วเมื่อทำให้สุกก็กินได้ทุกชนิด

ไข่ของสัตว์ทุกชนิดใช้เป็นอาหารได้

ปลาทุกชนิดใช้เป็นอาหารได้

สัตว์ที่ใช้เป็นอาหารได้ตามปกติทุกวันนี้ก็เป็นธรรมดาที่คนกินได้โดยไม่รู้สึกอะไรเลย แต่ก็มีสัตว์บางชนิดที่ตามปกติ

คนไม่ใช้เป็นอาหารและไม่กล้ากินเพราะความเคยชิน แต่สัตว์เหล่านั้นเมื่อจำเป็นจริง ๆ ก็ใช้เป็นอาหารได้เช่นกัน

หมา แมว หนู มด ปลวก หนอน ด้วง จิ้งหรีด ตั๊กกะแตน แย้ เต่า กบ (เว้นคางคก) งู (เว้นงูทะเล) สัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนม อาหารจำพวกนี้ถ้าท่านไม่รู้ว่าเป็นอะไร ท่านก็คงจะกินได้อย่างเอร็ดอร่อยไปเสียอีก โดยเฉพาะหมาเป็นอาหารประเภทฟุ่มเฟือยและมีค่ายิ่งในคนบางจำพวก

การประกอบสัตว์เหล่านี้เป็นอาหาร ถ้าท่านคุ้นเคยและรู้จักดีอยู่แล้วก็ไม่สู้เป็นกังวลใจนัก แต่ถ้าท่านสงสัยก็ควรที่จะถลกหนังออกเสียก่อน เอาไส้และเครื่องในทุกชนิดทิ้งเหลือแต่เนื้อแล้วเอาเนื้อนั้นไปทำให้สุกด้วยการต้มหรือย่าง ก็ใช้เป็นอาหารได้

อันตรายที่จะเกิดจากสัตว์ป่า

สัตว์ป่าทุกชนิดโดยสภาวะปกติธรรมดาแล้ว มักจะกลัวคน และจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมพบเผชิญหน้ากับคนเว้นแต่ในกรณีที่เกิดผิดปกติขึ้น เช่นบาดเจ็บ หวงลูก หรือ โดยบังเอิญ

ผู้อยู่ในป่าที่ได้รับอันตรายจากสัตว์ป่าเหล่านี้ มีน้อย

รายเต็มที่ ส่วนมากมักเป็นอันตรายจากโรคภัยไข้เจ็บบาดแผลที่ได้รับมาก่อน หรืออาหารที่กินเข้าไปเป็นพิษเป็นส่วนมาก

เรื่องต่อไปนี้เป็นเรื่องที่ได้มาจากผู้ที่ประสพการณ์ได้บันทึกไว้ (ตามหลักฐานอ้างอิงประกอบคำบรรยาย) จึงได้นำมาบรรยายต่อ เพื่อท่านจะได้ทราบไว้ นำไปใช้เมื่อคราวจำเป็นเกิดขึ้น

การที่จะไม่ให้เกิดอันตรายจากสัตว์ป่านั้นอยู่ที่การใช้ความระมัดระวังและป้องกันในขณะนอนหรือเดิน เป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะสัตว์ป่าเหล่านี้ก็ไม่อยากจะพบกับท่านอยู่แล้วเช่นกัน

สิ่งบอกเหตุที่จะแสดงให้ท่านรู้ล่วงหน้าว่าจะเกิดอันตรายจากสัตว์ร้ายในป่า ก็คือ สังเกตดูอาการแตกตื่นของสัตว์เล็ก ๆ ว่า แตกตื่นและวิ่งไปทางใด เช่น การแตกตื่นของนก กวาง ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

สัตว์ร้ายที่จะเป็นภัยแก่ท่านในป่าก็มี

ช้าง เสือ หมี หมาใน หมาป่า จรเข้ งู

ช้าง ช้างมักอยู่รวมเป็นฝูง จะมีส่วนน้อยที่ท่องเที่ยวไป เช่น ช้างโทน ช้างชอบหากินตามทุ่งหญ้าซึ่งเป็น

บริเวณที่โล่ง ในหย่อมป่า และบริเวณป่าไผ่ เพราะช้างชอบกินใบอ่อน ๆ

ช้างไม่ชอบบริเวณพื้นที่มีดินอ่อน เช่น หล่ม หรือพื้นดินที่ชื้นแฉะ เพราะช้างกลัวติดหล่ม บริเวณที่ลงกินน้ำอาบน้ำจะเป็นที่ที่ตลิ่งเป็นดินแข็ง และใต้พื้นน้ำจะเป็นหินหรือทราย

ฝูงช้างอาจทำลายไร่สวนหรือที่พักคนได้ ถ้าไปทำร้ายมันก่อน ช้างเป็นสัตว์ฉลาด มีความรู้สึกไว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านประสาททางหู เป็นสัตว์ที่มีความรู้สึกเหนือสัตว์ทั้งหลาย รู้จักการรักฝูง หวงลูกรู้จักอาฆาตพยาบาทต่อผู้ที่ทำร้ายพวกของตัว

สิ่งที่ช้างกลัวคือ "ไฟ" ฉะนั้นการสุมไฟก็เป็นวิธีหนึ่งที่ป้องกันช้างได้

การยิงช้างไม่ควรกระทำอย่างยิ่งถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ นอกจากเป็นช้างเกเรที่ชอบทำร้ายคน การฆ่าช้างก็ยังเป็นการผิดกฎหมายด้วย

การยิงช้างที่จะเข้ามาทำร้ายเรา เพียงเพื่อที่จะตรึงช้างให้หยุดชงักอยู่กับที่ไม่ให้ตรงรี่เข้ามาทำร้ายเราได้นั้น จุด

อ่อนของช้างก็คือ "ตรงหัวเข่า" เมื่อช้างถูกยิงตรงหัวเข่าแล้วจะทรุดลงทันที หมดอันตรายแก่เรา

เสือ เสือกลัวคนจะทำอันตรายคนต่อเมื่อจวนตัวเท่านั้น

ปกติเสือจะอาศัยอยู่ตามถ้ำ และท่องเที่ยวไปตามทุ่งหญ้า ป่า เพื่อจับสัตว์อื่น ๆ กินเป็นเหยื่อ หรือบางทีก็ไปซุ่มจับสัตว์ที่ไปกินโป่งหรือน้ำ

เสือมีนิสัยหวงลูกมาก เช่นเดียวกับสิงห์โต ถ้าใครไปลักลูกมันมามันอาจตามมาทำร้ายถึงที่พักได้ ถ้าอยู่ไม่ห่างไกลจากบ้านัก

การใช้เสียงดัง ๆ เช่นเป่านกหวีด ตีกระป๋องหรือตะโกนกู่ร้อง ก็จะทำให้เสือตกใจหนีไปได้

การยิงเสือ ถ้ายิงถูกตรงแสกหน้าเป็นดีที่สุด แต่ก็มีผู้กล่าวว่า การยิงเสือทางข้างตรงบริเวณต้นขาหน้า (บริเวณหัวใจ) เป็นดีที่สุด เพราะเสือเมื่อถูกยิงจะกระโดดไปข้างหน้าซึ่งเป็นทิศทางที่เราไม่ได้ยืนอยู่ และการเข้ายิงจะต้องเข้าทางใต้ทิศทางลม เสือเมื่อเข้ากินซากสัตว์ มักจะกินบริเวณตะ-

โพกสัตว์ก่อน จะเป็นทางให้เรากำหนดทิศทางและที่ที่จะยิง เสือได้เป็นสัตว์ที่กลัวไฟเช่นเดียวกัน

หมี ปกติหมีไม่ใช่สัตว์กินเนื้อและโดยมากจะไม่ทำร้ายคน นอกจากจะไปทำร้ายมันก่อนหรือเมื่อหิวจัด หมีเป็นสัตว์ที่อยู่ตามโพรงไม้หรือในถ้ำ หมีใช้อุ้งมือ–และเล็บเป็นอาวุธต่อสู้กับสัตว์อื่น ๆ ส่วนหมีขนาดย่อมที่อาศัยอยู่บนต้นไม้โดยมากจะไม่มีปฏิกริยากับคนเลย

หมีเป็นสัตว์ที่อุ้ยอ้าย เวลาวิ่งจะใช้ ๔ เท้า วิ่งไม่เร็วนัก คนพอจะวิ่งหนีทัน

ถ้าเราเผชิญหน้าหมีในระยะจวนตัว จงหยุดพิจารณาดูว่ามันจะทำร้ายเราหรือไม่ ถ้ามันหลีกทางไป ก็ปล่อยให้ผ่านไปอย่าไปทำร้ายมัน ถ้ามันจะทำร้ายเรามันจะลุกขึ้นเดิน ๒ ขา ตรงรี่เข้ามา แต่เนื่องจากหมีเป็นสัตว์ที่อุ้ยอ้ายท่านจะสามารถเลือกมีดพกหรือดาบแท่งที่หน้าอกของมันได้

หมาในและหมาป่า หมาในจะอยู่รวมกันเป็นฝูง ๆ มีความดุร้ายมากสำหรับสัตว์ป่าอื่น ๆ ด้วยกัน มันจะตระเวรหาเหยื่อทั่วๆ ไปตามทุ่งหญ้า เมื่อเห็นสัตว์ประเภทไม่มีเขี้ยวเล็บจะป้องกันตัวได้ เช่น กวาง สมัน เก้ง หรือม้าลาย ฯลฯ

มันก็จะเห่าหอนเพื่อให้สัญญาณกัน แล้วก็วิ่งเต็มฝีเท้าตรูเข้ากัดกินเนื้อสัตว์เหล่านั้นที่หนีไม่ทัน จนเหลือแต่กระดูกล้วน ๆ ส่วนหมาป่า และหมาจิ้งจอกนั้น แม้จะรวมกันเป็นฝูง ๆ บ้างก็เป็นฝูงเล็ก ๆ หรือไม่ก็อยู่ตามลำพัง ไม่ดุร้ายเหมือนหมาใน

การต่อสู้กับหมาใน แม้จะกระทำได้ยากหรือไม่มีทางเลย เพราะมันรุมกันเข้ามาเป็นฝูง ๆ ยิงไปก็หมดลูกปืนเปล่า ฉะนั้นวิธีที่ดีคือ วิ่งหนีขึ้นต้นไม้

แต่ถ้าต้องเผชิญกับมันอย่างจวนตัว ก็จงหันหลังเข้าต้นไม้หรือพุ่มไม้ โดยเร็ว และหันหน้าเผชิญกับมันธรรมชาติของหมาในแม้จะดุร้ายก็ยังกลัวคนอยู่ มันจะเรียงรายล้อมรอบเป็นครึ่งวงกลม ไม่มีตัวใดกล้าแหลมหน้าเข้ามา ถ้าจะมีก็สามารถจ้วงแทงมันได้เป็นตัว ๆ ไป

เมื่อมันล้อมอยู่นาน ๆ บางทีมันจะพากันหมอบลงเฝ้าดูอาการเคลื่อนไหวของเรา ตอนนี้เราอาจจะค่อย ๆ ทรุดตัวลงนั่งบ้างก็ได้ และเมื่อเรานั่งลงแล้ว ก็ไม่กล้าทำร้ายเรายิ่งขึ้น ในขณะนั้นถ้าเรามีปืนก็อาจควักออกมาเลือกยิงตัวที่อยู่ใกล้ที่สุดตามลำดับ บางตัวหรือส่วนมากเมื่อได้ยินเสียง-

ปืนมักจะตกใจหนีไป หรืออาจจะตรูกันเข้าฉีกเนื้อเพื่อนของมันที่ถูกยิงตายกินเป็นอาหารต่อไป เมื่อมันกินเนื้อพวกมันอิ่มแล้วมันก็หลีกหนีเราไปเอง

จระเข้ มีปรากฏตามหนองบึงแม่น้ำลำธารโดยทั่วไปในป่า จระเข้ชอบอาศัยอยู่ในน้ำนิ่ง เย็นจัด น้ำลึก วังน้ำวน หรือน้ำนิ่งสีเขียว บางทีก็ปรากฏมีตามพื้นที่ที่มีน้ำเค็ม เช่น ตามชายหาดใกล้ปากแม่น้ำ เราอาจเห็นตัวมันขึ้นมานอนอยู่-ตามริมหาด หรือมิฉะนั้นเราก็อาจสังเกตเห็นกองอุจจาระของมันตามตลิ่งหรือเห็นรอยตีนของมันตามตลิ่ง

จระเข้มี ๒ พันธุ์ คือ

พันธุ์ตีนกา

พันธุ์ตีนเป็ด

พันธุ์ตีนเป็ด ว่ายน้ำได้เร็วมากดุร้ายกว่าพันธุ์ตีนกา

พันธุ์ตีนกา ชอบขึ้นมาหาสัตว์บกกินเป็นอาหารโดยคลานขึ้นมาอย่างเงียบ ๆ ในขณะสัตว์บกหรือคนนอนหลับไม่รู้ตัว ฉะนั้น คนจึงควรนอนให้สูงกว่าพื้นดินมาก ๆ

การลุยข้ามน้ำ ควรข้ามด้วยความสงบ เตรียมไม้ลวกไว้แทงส่วนปากจระเข้ เมื่อจำเป็นต้องเผชิญหน้ากับมัน การลุยข้ามตอนน้ำตื้นมีอันตรายกว่าน้ำลึก เพราะในน้ำตื้นจระเข้หยั่งถึงมันสามารถใช้หางฟาดได้ถ้ามีปืนก็เตรียมปืนไว้คอยยิง

งูพิษ

๑. กล่าวทั่วไป จาก รส. ๗๒–๒๐ การรบในป่าทึบ กล่าวว่า งูจะมีอยู่ชุกชุมตามพื้นแผ่นดินใหญ่ ของย่านโซนร้อน แต่ไม่ปรากฏตามเกาะต่าง ๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิคแต่ก็ไม่ควรวางใจ ควรใช้ชาวพื้นเมืองสำรวจค้นหาตามบริเวณที่ที่จะใช้พักอาศัยเสียก่อน ความข้อนี้เป็นความรู้ใหม่ที่น่าสนใจและน่าสงสัยในข้อเท็จจริงว่า ทำไมงูจึงไม่ปรากฏบนเกาะต่าง ๆ เหมือนสัตว์ป่าอื่น ๆ อย่างไรก็ดีสำหรับในบ้านเมืองของเรานั้นมีงูชุกชุมมากจนเป็นที่เลื่องลือกันไปทั่วโลกและลือกันจนเลยความจริง

ภูมิประเทศ ไทยประกอบไปด้วยที่ลุ่ม มีห้วยหนองคลอง บึง มาก นอกจากนั้นก็เป็นป่า ประกอบทั้งมีอากาศร้อน จึงเหมาะสำหรับที่จะเป็นที่อาศัยของงูต่าง ๆ มาก งูจะ

ปรากฏในชนบทมากกว่าในเมืองและโดยเฉพาะในป่าเพราะห่างไกลคน ปกติธรรมดาของงูกลัวคนและต้องการหนีคน ที่อยู่ของงูมักจะเป็นที่ลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นห้วย หนอง คลองบึง เพราะงูชอบกินอาหารจำพวก กบ เขียด และหนู ซึ่งอยู่ตามที่ชื้นและในน้ำที่มีพืชงอกงามเป็นที่ร่มเย็นซึ่งงูชอบอาศัยยิ่งนัก

แม้ว่าจะมีงูมากมายหลายชนิดในเมืองเรา แต่ก็มีอยู่ไม่กี่ชนิดที่มีพิษร้ายที่ทำให้ผู้ถูกกัดเสียชีวิต และมีอีกบ้างบางชนิดที่มีพิษอ่อน ไม่ถึงกับทำให้เสียชีวิต แต่ผู้ถูกงูกัดมีความเจ็บปวดและบวม และส่วนมากไม่มีพิษเลย

๒. ลักษณะโดยทั่วไปของงูพิษ งูที่มีพิษนั้นมีลักษณะที่พอจะสังเกตได้โดยทั่วไปอยู่ ๔ ประการ คือ

ก. ม่านตาเป็นรูปไข่คล้ายตาแมว

ข. ตัวใหญ่ ที่หัวมีรูปข้าวหลามตัด หรือรูปโพดำ หรือที่เราเรียกกันว่า "ดอกจัน"

ค. ที่ท้องถัดทวารไปทางหางมีเกล็ดแถวเดียว

ง. มีเขี้ยวที่พื้นหน้า โค้งเข้าไปในปากเป็นส่วนมาก แต่ไม่เสมอไปนัก

๓. การแบ่งประเภทงู อาจจำแนกงูออกเป็น ๓ ประเภทคือ

ก. ประเภทไม่มีพิษ งูประเภทนี้ไม่ค่อยกัดคน หรือเมื่อกัดแล้วก็ไม่เป็นพิษแต่อย่างใด นอกจากเป็นแผลเล็กน้อยเท่านั้น งูเหล่านี้ที่ปรากฏเป็นที่รู้จักกันทั่วไปประมาณ ๑๒ ชนิด คือ

๑) งูเหลือม	๒) งูลายสอ
๓) งูหลาม	๔) งูลายสาบ
๕) งูเห่าตาลาน	๖) งูกินปลา
๗) งู	๘) งูแสงอาทิตย์
๙) งูงวงช้าง	๑๐) งูงอด
๑๑) งูปี่นแก้ว หรือ ปี่แก้ว	๑๒) งูก้นกบ

ข. ประเภทพิษอ่อน งูประเภทนี้ตามปกติเมื่อผู้ใดถูกกัด จะเกิดอาการบวมและปวดเล็กน้อยไม่ถึงตายแต่ก็ไม่แน่ทีเดียวนัก ถ้ากัดตรงเส้นโลหิตใหญ่ ก็อาจทำให้เสียชีวิตได้เหมือนกัน หรือมิฉะนั้นก็อาจทำให้เป็นแผลเนื้อร้ายเสียชีวิตในตอนหลังได้ งูประเภทนี้มีที่รู้จักกันทั่วไป ๓ ชนิดคือ

๑) งูเขียวหางไหม้

๒) งูปล้องทอง

๓) งูพังกา

ค. ประเภทที่มีพิษร้าย งูประเภทนี้มีอันตรายมาก ผู้ถูกกัดจะเสียชีวิตเมื่อถูกมันกัด ถ้าไม่ได้รับการปฐมพยาบาลและการบำบัดที่ถูกต้อง งูเหล่านี้มีเพียง ๕ ชนิด เท่านั้น

๑) งูเห่าหม้อ งูชนิดนี้มีพิษร้ายแรงมาก เรื่องราวของมันที่จะต้องศึกษามีดังนี้;–

ก) ธรรมชาติ มักอาศัยอยู่ชุกชุมตามบริเวณที่ลุ่มที่เต็มไปด้วยห้วย หนอง คลอง บึง หรือตามทุ่งนา หรือตามทุ่งนาที่มีน้ำแฉะ อาศัยกบเขียดและหนูเป็นอาหาร เมื่อวางไข่หรือลูกอ่อนจะเพิ่มความดุร้ายขึ้นอีกเป็นพิเศษ เมื่อสำนึกว่าจะมีภัยมาถึงตัว เช่นได้ยินเสียงคนเดินหรือใบไม้ไหวตัวเนื่องจากคนหรือสัตว์เข้ามาใกล้ก็จะส่งเสียง "เห่า" คล้ายเสียงของลูกสนัขเล็ก ๆ ฉะนั้น การเดินป่าจะต้องสังเกตและศึกษาเสียงเห่าของมันให้ดี ลักษณะของการเห่าของมัน คือจะเห่าคล้ายลูกสุนัข "บ๊อก" กับเสียงขู่ดัง "ฟ่อ" สลับกันไป แต่เมื่อเสียงคนหรือสัตว์เคลื่อนที่ใกล้เข้ามา มันจะพยายามหนีและวนเวียนอยู่บริเวณใกล้ ๆ ไข่หรือลูกอ่อนของมัน

ข) ลักษณะและรูปร่าง ผิวหนังค่อนข้างหม่นดำ หัวมีดอกจันลำตัวไม่ใหญ่มากนัก แต่ค่อนข้างยาว

ค) อาการของผู้ถูกกัด

๑) มีอาการปวดแต่ไม่มากนัก ต่อมาเล็กน้อยจะมีอาการบวมและชาที่แผล

๒) ประมาณ ๕-๑๐ นาทีต่อมา จะเวียนศีรษะ หนังตาหนักลืมตาไม่ขึ้น

๓) ขากรรไกรแข็ง หายใจขัด น้ำลายเหนียว กลืนไม่ลงและบ้วนทิ้งไม่ได้

๔) สลบ และชีพจรอ่อนลงทุกขณะ

๕) ตายด้วยอาการหยุดหายใจ และหัวใจวาย

๒) งูจงอาง (หรือเห่าดง)

ก) ธรรมชาติ ชอบอาศัยอยู่ตามป่า เขา หรือที่ดอน ไม่ชอบอยู่ตามพื้นที่ชื้นแฉะดังเช่นงูพิษอื่น ๆ มีความว่องไวปราดเปรียวมาก เวลากกไข่มีความดุร้ายยิ่งนัก เมื่อมีคนหรือสัตว์เข้าไปใกล้บริเวณที่มันกกไข่ มันจะออกไล่กัด ธรรดางูจงอางมีพิษน้อยกว่างูเห่าหม้อแต่เนื่องจากเป็นงูขนาดใหญ่ เมื่อกัดผู้ใดแล้วก็จะปล่อยน้ำพิษออกมาก ผู้ถูกกัดจะ

ตายเร็วกว่างูเห่ากัด งูชนิดนี้สามารถตั้งลำตัวให้สูงประมาณ ๒ ใน ๓ ของความยาวของลำตัวมัน ขณะที่มันชูลำตัวสูงขึ้นนั้นมันก็แผ่แม่เบี้ยหรือเลิกพังพาน ซึ่งเป็นลักษณะที่มันตรวจการณ์ดูศัตรูและเตรียมที่จะเข้าโจมตี

ข) ลักษณะและรูปร่าง ผิวหนังสีน้ำตาลคล้ำเจือดำ หัวมีคอกจนลำตัวใหญ่กว่าและยาวกว่างูเห่าหม้อ

ค) อาการของผู้ถูกกัด คงเช่นเดียวกับอาการผู้ถูกงูเห่าหม้อกัด แต่รุนแรงและรวดเร็วกว่า ถ้าไม่ได้รับการปฐมพยาบาลและการบำบัดที่ถูกต้อง คนที่ถูกกัดจะเสียชีวิตภายใน ๕–๗ นาที

๓) งูแมวเซา

ก) ธรรมชาติ งูชนิดนี้มีลักษณะซบเซาในเวลากลางวัน แต่ในเวลากลางคืนจะมีความปราดเปรียวขึ้นมาก ชอบซุกซ่อนอยู่ตามกอหญ้ากองใบไม้แห้งที่หล่นทับถมกันมาก ๆ หรือตามกองข้าวที่เก็บเกี่ยวมาสุมกันไว้ เป็นงูที่รู้จักการพลางตามธรรมชาติดีมาก เพราะสีสรรของมันเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่มันแอบเข้าไปซุกนอนอยู่นั้น และไม่ชอบที่ชื้นแฉะเช่นเดียวกับงูจงอางเหมือนกัน

ข) ลักษณะและรูปร่าง ตามลำตัวมีลาย ผิวหนังเหลืองคล้ำ และช่วงลำตัวสั้นกว่างูเห่าหม้อ

ค) อาการของผู้ถูกกัด

๑) มีอาการปวดเล็กน้อย บวมและมีเลือดที่แผล

๒) ๒–๓ นาทีต่อมา จะมีกำเดาออก และเลือดออกตามไรฟัน และตามผิวหนัง

๓) ต่อมามีเลือดตามปัสสาวะและอุจจาระ และอาเจียน

๔) อ่อนเพลียและสลบ

๕) ตายด้วยอาการวายของหัวใจ และระบบการหมุนเวียนของโลหิตชะงัก

๔) งูสามเหลี่ยม (หรืองูทับทาง)

ก) ธรรมชาติ เป็นงูที่เชื่องมากกว่างูชนิดอื่น ๆ แม้แต่พบคนก็ไม่หนี แต่ก็ไม่ทำร้ายอะไร เนื่องจากมันมีความรู้สึกช้ามาก อาจจะไม่เห็นคนก็ได้ ชอบอาศัยอยู่ตามที่ชื้นแฉะหรือริมแม่น้ำ ลำคลอง มักซุกซ่อนตัวอยู่ตามที่รก และมักจะพบเสมอตามกอผักตบชวา และประหลาดอย่างหนึ่งที่มันมีนิสัยชอบเล่นไฟ ถ้าจุดตะเกียงไว้ในบริเวณใกล้ที่มัน

อยู่ มันจะออกมาขดตัวอยู่ใกล้ ๆ ตะเกียงนั้น ที่เป็นดังนี้อาจจะเป็นเพราะประสาททางตามันไม่ดีในที่มืด มันจึงชอบแสงสว่าง

ข) ลักษณะและรูปร่างงูชนิดนี้มีทรวดทรงลำตัวเป็นสามเหลี่ยมตอนกระดูกสันหลังเป็นเส้นแข็งมาก ตลอดลำตัวเป็นปล้องดำและเหลืองอ่อนสลับกัน บางตัวปล้องเหลืองมีสีซีดเกือบจะกลายเป็นสีขาว ช่วงตัวสั้นกว่างูเห่า ส่วนหัวและหางค่อนข้างเรียวกว่าลำตัว

ค) อาการของผู้ถูกงูกัด ผู้ถูกกัดจะมีอาการเช่นเดียวกับอาการของผู้กัดด้วยงูเห่าและงูแมวเซารวมกัน

๕) งูกะปะ

ก) ธรรมชาติ ชอบอาศัยอยู่ตามพื้นทราย เช่นตามชายทะเลหรือตามเมือง มีปรากฏชุกชุมมากภาคใต้

ข) ลักษณะและรูปร่าง เป็นงูที่มีขนาดย่อม

ค) อาการของผู้ถูกกัด ผู้ถูกกัด จะมีอาการบวมพร้อมทั้งมีโลหิตออกมาทางบาดแผล ต่อมาจะมีอาการร้อนเลือดคั่ง และเป็นแผลเนื้อร้าย ถ้าไม่ได้รับการรักษาพยาบาลที่ถูกวิธี หรือไม่รักษาความสะอาดแผลให้เพียงพอหรือเมื่อได้

รับเชื้ออื่น ๆ เข้าไป คนที่ถูกกัดอาจจะต้องเสียแขนหรือ อวัยวะที่ถูกกัด ยิ่งกว่านั้นอาจจะเป็นอัมพาตไปทั้งร่างกาย ทีละน้อย ๆ และอาจถึงชีวิตในที่สุด

๔. การปฏิบัติเมื่อถูกงูกัด

ก. การพิจารณาแผลงูกัด ข้อพิจารณาโดยทั่วไป นั้นเมื่อถูกงูพิษกัด จะรู้สึกปวดและแสบร้อนรุนแรงความปวด จะขยายตัวออกไปรอบ ๆ แผลที่ถูกกัดโดยเร็วถ้าตรวจดูจะ พบรอยเขี้ยว ๑–๒ แห่ง เลือดไม่ออกมาก แต่มีอาการปวด มาก (ปวดมากน้อยแล้วแต่ชนิดของงูพิษ)

ข. ดำเนินการ–ปฐมพยาบาลทันที ยิ่งการปฐม พยาบาลเร็วเพียงใดยิ่งปลอดภัยเท่านั้น อย่ามัววิ่งหาคนช่วย เหลือ หรือมัวเสียเวลาหาเครื่องมือเครื่องใช้ปฐมพยาบาลให้ เสียเวลา แต่ให้ลงมือปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ให้นั่งลงแล้วใช้สายรัด ระหว่างแผลที่ถูกกัด กับหัวใจ เช่น ถ้าถูกกัดที่เท้าหรือขา ก็ให้รัดที่เหนือเข่าหรือ ถูกกัดที่มือหรือแขน ก็ให้รัดที่เหนือข้อศอกอาจใช้เชือก ผ้าผูกคอ เสื้อกล้าม สายโทรศัพท์ หรือเถาวัลย์ ฯลฯ แทน สายรัดก็ได้

๒) ใช้มีดพับ มีดโกนหนวด หรือของมีคมกรีดกากบาดที่แผลซึ่งถูกเขี้ยวกัด หรือตามขอบที่เขียวช้ำ ควรกีดให้ยาวประมาณ ๑/๒ นิ้ว และให้ลึกเท่ากับความลึกของเขี้ยวที่ฝังลงไปในเนื้อ

๓) คลายสายรัดออกเล็กน้อย พอให้เลือดออกจากแผลนิดหน่อย แล้วใช้เครื่องดูดพิษงูดูดที่ปากแผล ถ้าไม่มีเครื่องดูด ใช้ปากดูดที่รอยแผลกรีด (แต่ต้องไม่มีแผลในปากหรือฟันเสีย) ให้เลือดออกมามาก ๆ แล้วบ้วนทิ้งถ้าฟันเสียหรือปากเป็นแผล ก็ให้ใช้มือบีบรีดแทน โดยรีดออกไปห่างจากหัวใจ (ถ้าใช้ปากที่ไม่มีแผลหรือฟันผุดูดจะได้ผลดีกว่า) แต่ถ้ามีเครื่องดูด ก็จะสะดวกมาก (หีบเครื่องดูดพิษงูมีสายยางลูกยาง กระบอกสูบ ๒ อัน และใบมีดโกน) ใช้สายยางรัด และใบมีดโกนกรีดแผลดังที่กล่าวมาแล้ว เอากระบอกสูบใส่ลงในลูกยาง บีบลมออกแล้วเอากระบอกสูบ วางลงตรงรอยกรีด กากบาทแล้วสูบเอาเลือดที่มีพิษออกจากแผล ถ้ามีหลายแห่งให้สูบออกทุกแห่งวิธีดูด หรือสูบเอาพิษออกนี้ถึงแม้ว่าจะถูกงูกัดเป็นเวลา ๒–๓ ชั่วโมงแล้ว ก็ยังสามารถดูดเอา

พิษออกหมดได้ ถ้าเกิดอาการบวม ก็ให้กรีดกากบาทหลาย ๆ แห่งตามขอบ ๆ ที่บวมและสูบดูดพิษออกจนหมด

๔) ถ้าทำได้ควรฆ่างูตัวที่กัดนั้นให้ได้แล้วนำไป-ให้แพทย์พิจารณาว่าเป็นงูชนิดใด เพื่อใช้เซรุ่มแก้พิษงูได้ถูกต้อง แต่ถ้าไม่ได้ตัวงูที่กัด ก็อาจใช้เซรุ่มพิษงูรวมก็ได้ อย่างไรก็ดี การพิจารณาลักษณะงูพิษการปฐมพยาบาล และการฉีดยาเซรุ่มนั้นสำหรับผู้ปฏิบัติการรบแบบกองโจร จะต้องได้รับการฝึกให้ปฏิบัติได้ทุกคน

ค. ข้อห้ามปฏิบัติเมื่อถูกงูกัด

๑) อย่าพยายามใช้ยากลางบ้าน

๒) อย่าดื่มสุรา เพราะจะทำให้โลหิตฉีดแรงยิ่งขึ้นทำให้พิษงูเข้าถึงหัวใจเร็วเข้า

๓) การเอางูที่กัดมากินก็ดีหรือการใช้ด่างทับทิมใส่แผลก็ดี ไม่บังเกิดผลแต่อย่างใด

๔) การเอาไฟเผา หรือถ่านร้อนๆ นาบปากแผลที่ถูกกัด ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมาแต่ก่อนนั้นไม่ได้ผลแน่นอนเท่าใดนัก

ง. ข้อแนะนำและข้อสังเกต

๑) การใช้วิธีดูดเอาพิษงูออกจากแผล และการใช้เซรุ่มฉีดพิษงูเป็นวิธีที่ได้ผลแน่นอนที่สุด ในการปฏิบัติต่อผู้ที่ถูกงูกัด

๒) การได้ตัวงูที่กัดมาพิจารณาทำให้ วินิจฉัยได้ถูกต้องว่าเป็นงูพิษหรือมิใช่ หรือเป็นงูพิษชนิดใด เพื่อจะได้ใช้เซรุ่มได้ถูกต้อง

๓) บางคนแพ้พิษงู เมื่อเวลาถูกฉีดเซรุ่มจะมีอาการมากกว่าถูกงูกัดเสียอีก เฉพาะนั้นเพื่อความไม่ประมาทผู้ปฏิการในป่า หรือสมาชิกกองโจรทุกคนจะต้องผ่านการทดสอบจากแพทย์เสียก่อนเข้าป่าว่าตนมีลักษณะเป็นผู้แพ้พิษงูหรือไม่ ถ้าปรากฏว่าเป็นผู้ แพ้พิษงูการปฐมพยาบาลจะต้องสูบดูดพิษงูออกจากแผลแต่ประการเดียว ในเมื่อไม่สามารถจะได้ตัวงูที่กัดมาพิจารณา เพื่อฉีดเซรุ่มได้ถูกต้อง

ฯ. การป้องกันงูในที่พัก

๑) อย่าพยายามจับงูโดยไม่จำเป็นเพราะคนเราถูกงูกัดเพราะพยายามจับงู หรือทำลายงูมากกว่าอยู่เฉย ๆ เมื่อเห็นแต่ไกล ๆ ก็ไม่มีหลักอะไรจะบอกได้ว่าเป็นงูพิษหรือ

ไม่ ฉะนั้นถ้าพบงูเมื่อใดให้นึกไว้เสมอว่า ต้องเป็นงูพิษไว้ก่อน และอย่าเข้าไปใกล้มัน ปล่อยให้มันพ้นไปดีกว่า

๒) รักษาความสะอาดให้ดีที่สุด การใช้หลักสุขาในสนามอย่างเคร่งครัด เช่น หลุมเศษอาหารที่มีฝาปิดเป็นต้น การทิ้งเศษอาหารไว้เกลื่อนกลาดหรือไม่ระวัง จะทำให้มีหนูมากินเศษอาหาร และเป็นสิ่งล่อให้งูมาจับหนูกิน และเป็นเป็นโอกาสให้งูกัดเราอีกทีหนึ่ง

๓) ปรากฏว่าการเลี้ยงหมูไว้สัก ๒–๓ ตัวจะช่วยป้องกันงูได้ เพราะหมูไม่เป็นอันตรายจากการถูกงูพิษกัดและยิ่งกว่านั้นหมูจะชอบมุดเข้าไปหากินในที่รก ๆ ทำให้งูหนีไปหมด ถ้ามันพบงูมันจะกัดจนตายหรือจะกินเสียด้วยพังพอนก็เป็นสัตว์ที่งูพิษทุกชนิดเกรงกลัว ควรเลี้ยงไว้ใกล้ที่พัก หรือที่หลับนอน จะไม่มีงูมากล้ำกลายเลย สัตว์ชนิดสุดท้ายที่ควรเลี้ยงไว้กันงูได้แก่ห่าน ซึ่งเป็นสัตว์ที่ไม่กลัวงู และงูแพ้ห่านโดยธรรมชาติเป็นข้อสังเกตได้ว่างูทุกชนิดแพ้กลิ่นอุจจาระห่าน

ฉ. การป้องกันงูในขณะเดินทาง

๑) การสวมรองเท้าคอมแบตบู๊ตจะเป็นการป้อง

กันงูกัดได้ดีที่สุดในตัวอยู่แล้ว เพราะโดยทั่วไปงูจะกัดคนสูงไม่เกินหัวเข่า ในขณะที่คนเดิน

๒) การใช้กิ่งไม้แกว่งไปตามทางเดิน หรือตามกอหญ้า เป็นการเตือนให้งูรีบหนีไป

๓) บริเวณที่งูเลื้อยเป็นทาง มีรูหรือโพรงที่อาศัยของงู หรือที่ซึ่งเตียนมีพื้นดินเป็นมัน แสดงว่ามีงูเลื้อยไปมาเป็นประจำ เป็นที่ ๆ งูอาศัยอยู่หรือที่วางไข่ ให้พยายามหลีกให้ห่างที่สุด เพราะงูจงอางยามวางไข่จะดุร้ายและไล่ทำร้ายคน

๔) เมื่อเผชิญงูแผ่แม่เบี้ยหรือเลิกพังพาน ให้ถอยหนีกลับไปอย่าหนีไปทางข้างหรืออ้อมไปข้างหลังมัน เพราะในขณะที่มันเลิกพังพานนั้น นัยน์ตาของมันจะพลิกไปข้างหลังจึงทำให้มันมองเห็นทางข้างและทางข้างหลัง ไม่สามารถมองเห็นในทิศทางข้างหน้า

๕) การถูกงูจงอางฉกเมื่อจวนตัวนั้น การใช้ไม้ไผ่ทำเป็นสามง่ามแทงสวนออกไปนั้นเป็นการต่อสู้ที่ดีที่สุด จะมีโอกาสแทงถูกมันได้มาก และมันไม่สามารถจะทำร้ายเราได้เลย แต่ถ้าไม่มีสามง่ามก็อาจใช้ปืนเล็กยิงจากท่าเตรียมแทง

ก็ได้ นอกจากนั้นก็ใช้ดาบปลายปืนแทง หรือยิง แต่ถ้าสามารถหนีทันก็ให้หนีขึ้นต้นไม้ก็จะพ้น – จากการไล่ของมัน เพราะงูจงอางขึ้นต้นไม้ไม่เป็น งูที่ขึ้นต้นไม้เก่งคืองูที่ไม่มีพิษร้ายเช่นงูเหลือม และงูหลามเป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการจับสัตว์มาเป็นอาหาร เช่น

– ลัน สำหรับต่อไก่

– ไซ ลอบขุด และอีจู้ ใช้ดักปลาเล็ก ๆ

– เสือตบตูด ใช้ดักสัตว์ที่คล้าย ๆ กระรอก กระแต และหนูพุก หนูหริ่ง

– แร้ว สำหรับดักนก ไก่มีชนิดต่าง ๆ กัน เช่น แร้วเหยียบเป็นต้น

– ด้วง ใช้ดักกระรอก กระแต กระจ้อน และกระติก

– กับ

– คานดีด

– กับดักแย้

– โตงเตง

- ให้ครูผู้ช่วยอธิบาย และแสดงตัวอย่างประกอบเครื่องมือเหล่านี้

น้ำ

สิ่งที่จำเป็นที่สุด

งานอันดับแรกที่ผู้รอดชีวิตจะพึงกระทำก็คือ หาน้ำน้ำดื่ม เป็นของจำเป็นสำหรับการยังชีพในป่าเป็นอย่างยิ่ง อาหารในยามฉุกเฉินที่ได้รับมาจะไม่มีประโยชน์อันใดเลยถ้าไม่มีน้ำดื่มด้วย เพียงแต่น้ำอย่างเดียวคนเราสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ประมาณสามสัปดาห์ แต่ถ้าปราศจากน้ำโดยเฉลี่ยแล้วคนเราจะทนอยู่ได้ไม่เกินกว่า ๒-๓ วัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในที่แห้งแล้งอากาศร้อน ซึ่งต้องทำให้ร่างกายต้องสูญเสียน้ำเป็นไปจำนวนมากในการขับเหงื่อออกมา แม้แต่ในเวลาอากาศเย็น ร่างกายก็ยังต้องการน้ำอย่างน้อยที่สุดวันละไม่ต่ำกว่าครึ่งแกลลอน ถ้าได้รับน้ำในปริมาณที่น้อยกว่านี้จะทำให้อ่อนเพลียประสิทธิภาพในการทำงานจะลดลง

ในกรณีที่หาน้ำยาก จงดื่มน้ำทีละน้อย ควรจะจิบน้อย ๆ เมื่อเกิดความกระหายมาก ๆ หรือหลังจากการออก

กำลังกายหรือไม่ก็ดื่มให้เต็มอิ่มเลยทีเดียว ถ้าหาน้ำได้ปริมาณมากพอ ก็ควรให้ดื่มมากเท่าที่ต้องการ เพราะร่างกายจะเก็บน้ำไว้ใช้ต่อไปได้ ถ้าทำได้ควรจะฆ่าเชื้อโรคในน้ำนั้นให้ทุกครั้ง

วิธีฆ่าเชื้อโรคในน้ำ

ในป่าแถบร้อนนั้น ปริมาณของน้ำไม่สู้จะเป็นปัญหามากเท่ากับความสะอาดบริสุทธิ์ ภัยอันร้ายแรงที่สุดในการเอาตัวรอดก็คือ เชื้อโรคในน้ำ บรรดาน้ำที่ยังนิ่งอยู่ต้องฆ่าเชื้อโรคเสียก่อน โดยวิธีหนึ่งวิธีใดดังต่อไปนี้

๑. ต้มทิ้งไว้ให้เดือดอย่างน้อย ๓ นาที ถ้าหาภาชนะอย่างอื่นไม่ได้ก็ให้ใช้กระบอกไม้ไผ่เป็นภาชนะ

๒. ใช้ยาฆ่าเชื้อโรคในน้ำที่มีอยู่ในร่วมยา

๓. ผสมยาไอโอดีน ๒–๓ หยด ต่อ ๑/๔ แกลลอน และทิ้งไว้สัก ๓๐ นาที

๔. ใช้ด่างทับทิมสองสามเกล็ดผสมลงในน้ำ ๑/๔ แกลลอน แล้วทิ้งไว้ประมาณ ๓๐ นาที

อันตรายจากการดื่มน้ำสกปรก

โรคต่าง ๆ ที่อาจติดต่อได้โดยการดื่มน้ำสกปรกนั้น

ก็มีบิด อหิวาตกโรค และไข้รากสาดน้อยพยาธิต่าง ๆ ก็อาจมีอยู่ในน้ำ ซึ่งไม่ได้ตรวจฆ่าเชื้อโรคเสียก่อน

บิด

อาการของบิดนั้น คือท้องร่วงอย่างแรงเป็นเวลานานๆ อุจจาระเป็นมูกเลือดมีไข้และอ่อนเพลีย วิธีรักษาโรคนี้คือ ให้รับประทานอาหารบ่อย ๆ และดื่มน้ำมันมะพร้าว น้ำต้ม หรือน้ำต้มเปลือกไม้ โมกหลวง (Holarrhena Antidy Senterica) รับประทานข้าวต้มถ้าพอจะหาได้

อหิวาตกโรคและไข้รากสาดน้อย

ถ้าตกอยู่ในท้องที่อหิวาตกโรค และไข้รากสาดน้อยกำลังระบาดอยู่ ควรพิถีพิถันเรื่องดื่มน้ำที่ฆ่าเชื้อโรคแล้วเท่านั้น แม้ว่าจะได้รับการรักษาฉีดยาป้องกันโรคนี้แล้วก็ตาม

พยาธิในโลหิต ปลิง และพยาธิลำไส้

น้ำที่ไม่สะอาดมีพยาธิต่าง ๆ และปลิงอาศัยอยู่

พยาธิในตับชอบอยู่ในน้ำนิ่ง และสกปรก ผลของการศึกษาค้นคว้าเมื่อเร็วๆ นี้ปรากฏว่าพยาธิชนิดนี้มีอยู่อย่างแพร่หลายในที่ราบสูง ภาคอิสานของประเทศไทย พยาธิใน

ไม้สามารถขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว ถ้าหากหลุดเข้าไปในร่างกายคนแต่เพียงตัวเดียว ก็จะขยายพันธุ์ออกไปมากมายอยู่ในตับของคนเรา พยาธิในโลหิต (Blood Fluke) นั้นเป็นที่รู้จักกันทั่ว ๆ ไปว่า ตัวจืด ชอบอาศัยอยู่ตามหนองและบึง เมื่อหลุดเข้าในร่างกายของคนได้แล้ว ก็จะเข้าไปอาศัยอยู่ในเส้นเลือดทำให้เกิดอาการเจ็บปวดมาก และบวมตามบริเวณนั้นบางครั้งก็ทำให้ส่วนนั้นพิการไป หรืออาจทำให้ถึงตายได้เหมือนกัน

พยาธิในปอดและตัวจืด มักจะพบในสัตว์น้ำจืด เช่น หอย ปลาดุก และกุ้งเป็นต้น การป้องกันที่ดีที่สุด ก็คือ จงดื่มแต่น้ำที่ฆ่าเชื้อโรคแล้วเท่านั้น ไม่ควรกินหอย ปลาและกุ้งดิบ ๆ เป็นอันขาด

ปลิงเข็มมีอยู่ทั่วไปตาม ลำห้วย ลำธาร ถ้าก้มลงดื่มน้ำจากลำธารโดยตรงและด้วยความสะเพร่าแล้ว ปลิงเข็มอาจหลุดเข้าไปเกาะกินเลือดในลำคอ หรือทางรูจมูกได้ ดังนั้น ทางที่ดีควรใช้อุ้งมือ หรือภาชนะอื่นใด ตักขึ้นมาดื่ม

พยาธิปากขอจะไชผ่านเข้าไปทางผิวหนัง โดยเฉพาะ

บริเวณง่ามเท้า ถ้าอาบน้ำหรือเดินลุยน้ำสกปรก หรือน้ำที่ขังอยู่ตามบึง

การแสวงหาน้ำ

ก. น้ำฝน ถ้ารองเก็บไว้ในถังที่สะอาด ก็ไม่จำเป็นต้องฆ่าเชื้อโรค อาจจะรองน้ำฝนได้โดย

๑. ขุดหลุมแล้วกรุด้วยผ้าน้ำมันหรือผ้าใบ

๒. ทำรางน้ำขึ้นโดยใช้ผ้าใบ ใบไม้ใหญ่ ๆ หรือบนโครงที่ทำด้วยไม้ไผ่หรือกิ่งไม้

๓. ใช้ภาชนะที่สะอาด ๆ รองรับน้ำฝน

ข. น้ำห้วย ลำห้วยที่มีน้ำไหลแรงมีพื้นลำธารเป็นทรายและหิน และไม่มีมูลสัตว์ หรือสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ตกค้างอยู่ภายในระยะ ๑ กิโลเมตร ขึ้นไปทางต้นน้ำแล้ว น้ำนั้นก็สะอาดพอที่จะใช้ดื่มได้

สังเกตดูผลไม้ขนาดใหญ่ ซึ่งมีเส้นผ่าศูนย์กลางเกินกว่า ๕ นิ้วขึ้นไป ผลไม้นี้คือลูกช้างแหก (Neesia Altissima) ซึ่งพบหล่นทั่วไปตามลำห้วยเล็ก ๆ ทางปักษ์ใต้ของประเทศไทย การดื่มน้ำในตอนใต้ของลำธารซึ่งมีลูกช้างแหกตกอยู่ จะเกิดอาการคันคอ

จงอย่าก้มลงดื่มน้ำลำห้วยโดยตรง แต่ควรวักน้ำดื่มหรือใช้ภาชนะที่สะอาด ๆ ตักขึ้นมา เพราะสามารถจะมองเห็นว่ากำลังดื่มอะไรเข้าไปบ้าง เช่น ปลิง และสัตว์น้ำอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามทางที่ปลอดภัยที่สุดก็คือ ฆ่าเชื้อโรคในน้ำเสียก่อนเสมอ

ค. น้ำคลอง น้ำในแม่น้ำลำคลองมักจะขุ่นมีโคลนตม บางที่อาจมีเชื้อโรคก็ได้ ดังนั้นควรจะฆ่าเชื้อโรคเสียก่อนตามวิธีที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นเกี่ยวกับ "วิธีฆ่าเชื้อโรคในน้ำ" และเมื่อตักน้ำมาควรทิ้งค้างคืนไว้ปล่อยให้ตกตะกอนเสียก่อน

ง. น้ำบาดาล เมื่อหาน้ำตามบนพื้นดินไม่ได้ ก็อาจจำเป็นต้องขุดหาน้ำบาดาล

๑. ในท้องที่ที่เป็นหินผา ในท้องที่ที่เป็นเขาหินปูน มักจะมีน้ำพุหรือน้ำซับมากกว่าบริเวณที่เป็นหินชนิดอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะว่าหินปูนละลายง่ายและน้ำก็จะกัดเซาะหินทำโพรงเป็นถ้ำใหญ่ ๆ ขึ้น ฉะนั้นตามโพรงหรือถ้ำใหญ่ ๆ จึงมักจะมีสิ่งสกปรกเจือปนอยู่ ตามโตรกเขาที่ตัดผ่านหินทรายซึ่งมีรูพรุนก็มักจะมีน้ำซับปรากฏอยู่ และเป็นแห่งที่มา

ของน้ำดื่มอย่างดี ในบริเวณที่เป็นหิน แกรนิต หินปูน หรือหินทรายนั้น ถ้าตามลาดเขามีหญ้าเขียวชอุ่มขึ้นปกคลุมก็แสดงว่า บริเวณนั้นมีน้ำ ถ้าขุดตามบริเวณที่มีหญ้าเขียวชอุ่มที่สุดน้ำจะค่อย ๆ ไหลซึมออกมา

๒. ในท้องที่ที่เป็นดินร่วน จะมีน้ำอยู่ทั่วไปและหาได้ง่ายในท้องที่ที่เป็นดินร่วนมากกว่าที่เป็นหิน ก่อนที่จะลงมือขุดหาน้ำนั้น จงสังเกตดูร่องรอยให้แน่ชัดเสียก่อนให้ขุดตามพื้นของหุบเขา ตรงเชิงเขาพอดี หรือขุดหาตรงที่มีหญ้าเขียวชอุ่มซึ่งเป็นที่ที่มีน้ำพุในฤดูฝน ในป่าตามที่ราบต่ำ ชายฝั่งทะเลและที่ราบริมแม่น้ำนั้น ระดับน้ำในดินตื้นมาก ขุดลงไปเพียงเล็กน้อยก็จะได้น้ำใช้อย่างพอเพียง

๓. ตามชายฝั่งทะเล พอจะหาน้ำดื่มได้ตามเนินทราย ที่ลึกเข้าไปจากชายฝั่ง หรือแม้กระทั่งที่ชายฝั่งทะเลนั้นเอง ช่องแอ่งระหว่างเนินทรายนั้นมักจะเก็บกักน้ำไว้ อาจขุดหาน้ำได้ ถ้าทรายยังชื้น ๆ อยู่ตามชายฝั่งนั้นก็พอจะหาน้ำได้ โดยขุดหลุมลงไปในทรายตอนน้ำลงและให้อยู่เหนือขึ้นไป จากแนวระดับน้ำทะเลที่ขึ้นสูงสุดประมาณ ๑๐๐ หลา เมื่อขุดลงไปจนกระทั่งถึงระดับน้ำ จนมีน้ำไหลซึมออกมา

แล้วก็พอ น้ำจืดมักจะไหลอยู่ข้างบนน้ำเค็มเสมอ และถ้าขุดไม่ลึกจนเกินไปแล้ว น้ำที่ได้ก็จะไม่มีรสเค็มเลย เพื่อทำให้น้ำที่ได้ใกล้ฝั่งทะเลจืดสนิทดี ให้กรองผ่านทรายอีกชั้นหนึ่งก่อน

ไม่บังควรดื่มน้ำทะเล เนื่องจากน้ำทะเลมีปริมาณเกลือผสมอยู่มากเมื่อดื่มเข้าไปร่างกายต้องใช้น้ำเป็นจำนวนมากที่จะขับเกลือออกมาอาจทำให้ถึงกับไตพิการไปก็ได้

จ. ทางด่านสัตว์ ทางเหล่านี้โดยมากมักจะผ่านไปยังแหล่งน้ำแต่จงระวังการเดินหลงทาง เมื่อเดินไปตามทางนั้น ๆ หรืออาจจะเดินไปพบสัตว์ร้ายเข้าก็ได้

ฉ. น้ำจากพืช ถ้าหาน้ำบาดาลไม่ได้ หรือไม่มีเวลาพอจะฆ่าเชื้อโรคในน้ำได้ ก็จงหาต้นไม้ที่ให้น้ำสะอาด พืชหลายชนิดมีน้ำเลี้ยงที่ใสรสจืดสนิท มีน้ำปนอยู่เป็นส่วนใหญ่ และพอหาได้ไม่ยากนัก

พืชต่อไปนี้มีน้ำเลี้ยงที่ใช้ดื่มได้

เบ้าลม หรือสะเภาลม (Agapetes Hosseana) และเหง้าน้ำทิพย์ (Agapetes Saxiaola) เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก ขึ้นอยู่ตามลานหินทราย พืชพวกนี้มีโคนต้นพองใหญ่ ใบเล็ก ดอกสีแดงและขาว จงตัดโคนต้นแล้วคั้นหรือเคี้ยวให้

แหลกเพื่อเอาน้ำ เครือเขาน้ำ (Tetrastigma Lanceolata) เป็นเถาเนื้อแข็งขนาดใหญ่ ต้นอ่อน มักจะแบน เมื่อโตเต็มที่จะกลม เปลือกแตกเป็นร่องลึก ช่องหนึ่งมีใบย่อย ๓ ใบ พบทั่ว ๆ ไปในป่าดิบภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ ลำต้นของเถาวัลย์ชนิดนี้มีอยู่เป็นจำนวนมาก จากการทดลองตัดเถาวัลย์ชนิดนี้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๔ นิ้ว จะให้น้ำหนึ่งถ้วยในเวลาหนึ่งนาทีครึ่ง

วิธีตัดเถาวัลย์เพื่อเอาน้ำ

บากเถาวัลย์ให้ลึกพอสมควร แล้วก็ตัดเถาวัลย์นั้นตรงโคนชิดกับดินปล่อยให้น้ำไหลหยดลงไปในปาก หรือภาชนะรองรับ

เมื่อน้ำหยุดไหลก็บากตอนบนที่เหนือขึ้นไปอีก แล้วตัดเถาวัลย์ให้ขาดตรงที่บากไว้เดิมทำเช่นนี้ ซ้ำแล้วซ้ำอีกจนกระทั่งน้ำไม่ไหล

เถาวัลย์ส่วนมาก มักจะเก็บน้ำไว้ในลำต้นเป็นปริมาณมาก และมีหลายชนิดที่ใช้น้ำนั้นดื่มได้ เพื่อทดสอบว่าน้ำนั้นจะดื่มได้หรือไม่ ให้จุ่มนิ้วลงในน้ำแล้วเอาไปแตะใต้ลิ้น ถ้ามีรสขมหรือซ่าลิ้นก็ไม่ควรดื่มน้ำเลี่ยงที่มีสีขาวเหมือนน้ำนม หรือขุ่น ๆ ก็ ไม่ควรดื่มเช่นกัน

หวายชนิดต่าง ๆ (Calamus Plectocomiopsis and Korthalsia spp) นั้น ลำต้นเป็นหนามและผิวแข็ง และมักจะเลื้อยพาดไปตามต้นไม้อื่น ๆ พบขึ้นอยู่ทั่วไปตามป่าดิบชื้น (Tropical Rain Forest) ลำต้นตอนโคนมักจะมีน้ำที่ใช้ดื่มได้

มีไม้ไผ่หลายชนิดอยู่ในประเทศไทย เช่นพวก ไผ่บง (Bambusa spp,) และไผ่ซาง (Dendrocalamus spp,) ลำต้นที่แก่โดยเฉพาะตอนโคน มักจะมีน้ำ ดูวิธีการเจาะเอาน้ำจากไม้ไผ่ ตามรูปที่ ๒๗ ต้นกล้วยป่าก็พอจะหาน้ำได้

มีพืชจำพวกหมาก (Palms) อยู่หลายชนิดในประเทศไทยที่พอจะเก็บหาเอาน้ำหวานได้เช่น พ้อ (Livistona Cochinchinensis) มะพร้าว (Cocos Nucifera) ตาวหรือชุก (Arenga Pinnata) และจาก (Nipa Fruticans) เป็นต้น การเก็บหาเอาน้ำหวานจากพืชจำพวกนี้นั้น กระทำได้โดยตัดปลายช่อดอกเอามีดคมๆ แล้วดึงให้โค้งมา น้ำหวานก็จะหยดออกมา ซึ่งจะได้น้ำหวานวันละประมาณครึ่งกระติกน้ำ

น้ำมะพร้าวอ่อนมีรสดีกว่าน้ำมะพร้าวแก่น้ำมะพร้าวแก่นั้นเป็นยาระบายอย่างแรง มะพร้าวอ่อนสังเกตได้จากผล

มีสีเขียวสด ถ้าไม่จำเป็นแล้ว วันหนึ่งไม่ควรดื่มน้ำมะพร้าวเกิน ๓-๔ ถ้วย

วิธีปอกมะพร้าวโดยไม่มีมีดใหญ่นั้น อาจทำได้โดยปักไม้ลงในดิน เสี้ยมปลายที่โผล่ขึ้นมา ให้แหลมกระแทกผลมะพร้าวลงปลายข้างแหลมนั้น เพื่อฉีกเปลือกออกแล้วเอาผลมะพร้าวที่ลอกเปลือกแล้วนั้นทุบกับก้อนหิน หรือต้นไม้อีกทีหนึ่ง

ข. น้ำโคลน น้ำขัง และน้ำโสโครก ถ้าหาน้ำไม่ได้เลยจริง ๆ ก็จำเป็นต้องดื่มน้ำที่ได้จากปลักโคลนหรือน้ำที่ขังอยู่ตามแอ่ง ถึงแม้ว่ามีกลิ่นเหม็นไม่ชวนดื่ม น้ำประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องมีเชื้อโรคเสมอไป แต่เพื่อความแน่ใจควรจะกรองเสียก่อนแล้วจึงฆ่าเชื้อโรคอีกทีหนึ่ง

การทำน้ำโคลนให้สะอาดให้ปฏิบัติดังนี้

ใส่น้ำไว้ในภาชนะแล้ว ปิดฝาตั้งทิ้งไว้สัก ๔๕ นาที หรือกรองผ่านทรายที่บรรจุไว้ในกระบอกไม้ไผ่ทำได้ โดยกระทุ้งข้อทั้งสองข้างของปล้องไม้ไผ่ออก จุกรูข้างหนึ่งด้วยหญ้าแล้วกรอกทรายเข้าอีกด้านหนึ่งหรือกรองผ่านผ้าและทราย

เพื่อกำจัดกลิ่นเหม็นจงต้มน้ำนั้นให้เดือด แล้วเอาถ่านไฟใส่ลงไป ตั้งทิ้งไว้ ๔๕ นาทีก่อนดื่ม

ยา

พลพรรคกองโจรทุกคน จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลขั้นต้นและการสุขาภิบาลมาก่อน เพราะท่านจะหาหมอไม่ได้ในทุกๆ ภูมิประเทศ เรื่องนี้ได้มีคู่มือการแพทย์ภาคสนาม ซึ่งจัดทำขึ้นโดย พ.ต.อ. เสน่ห์ ศรีสาคร ตำรวจ ภ.ช.ด. ได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาอยู่จนบัดนี้ ดังได้กล่าวมาแล้วว่าเดินทางเข้าป่า ควรจะกินยาป้องกัน–ไข้จับสั่น (Malaria) ไว้ด้วย โดยกิน ๒ เม็ด จะป้องกันได้ ๗ วันและตลอดเวลาที่อยู่ในป่าก็ควรจะกินทุก ๆ ๗ วันเช่นกัน

อาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นมาก ก็ได้แก่โรคไข้ต่าง ๆ โรคเกี่ยวกับท้อง และบาดแผลบ้างกระเป๋ายาประจำกายของท่าน ควรจะมีสิ่งของต่อไปนี้

๑. ยาระงับปวด Aspirin, APC

๒. ยาทำให้ชา Novcaine ๒%, Yylocaine

๓. ยาฆ่าเชื้อโรค TR.Iodine 1% Mercurechrome 2% Alcohol

๔. ยาแก้ไข้ Asirin, APC.

๕. ยาระบายท้อง Vascara, Calomel, Magnesium Sulfate

๖. ยาแก้ท้องขึ้น Sodamint Tablet Sodiumbicarbonate

๗. ยาแก้คัน Spirit Ammonia Calamine

๘. ยาบำรุงหัวใจ Adrenalin Hydrochlo Ride Cafine

๙. ยาเฉพาะโรคเช่น

- ยาแก้ไข้จับสั่น Aralen, Resochin, Chloroquin
- ยาแก้โรคบิดมีตัว Emetin Hydrochloride Diodoquin
- ยาสำหรับกันโรคความร้อน Salt Tablet, Caladrine
- ยาแก้โรคท้องเสีย Sulphaguanadine, Thalazole
- ป้องกันงูพิษ Antivenom Neurotoxin Palyvalent

๑๐ เครื่องมือกรรไกร ใบมีดโกน ผ้าพันแผล สำลี ผ้ายาง และถ้าท่านมีความรู้ในทางฉีดยาก็ควรจะมีหลอดฉีดยาขนาด ๕ ซี.ซี. พร้อมด้วยหัวเข็ม

ยาสมัยใหม่ย่อมหาได้ยากในป่า แต่ถ้าท่านมีความรู้ทางเรื่องเครื่องยาสมุนไพรก็ยิ่งจะเป็นการดีที่สุด อาจมีสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวท่านนั้นเองที่ใช้เป็นยาบำบัดโรคแต่ท่านไม่รู้จัก

ท่านคงจะทราบดีว่า บรรพบุรุษของเรา ท่านอยู่มาได้โดยไม่มียาแผนปัจจุบัน

ต่อไปนี้เป็นความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับการบำบัดโรคและรักษาร่างกาย วิธีง่าย ๆ ในยามที่ท่านอยู่ห่างไกลจากยาแผนปัจจุบัน และขออย่าได้ถือว่าเป็นวิธีการที่ถูกต้องในทุกกรณี ให้ถือว่าเป็นวิธีการสุดท้ายที่ใช้ในเมื่อไม่มีอะไรอีกแล้วที่จะใช้

โรคบิด

บิดเป็นโรคเกิดขึ้นได้ง่าย ๆ แก่ทุก ๆ คน การดื่มน้ำที่ทำให้สะอาดแล้ว (ด้วยการต้ม การใช้ยาฮาลาโซนหรือไอโอดิน) จะเป็นการลดอันตรายที่เกิดจากการเป็นโรคบิดให้

น้อยลงได้ การป้องกันก็คือ กินอาหารที่ได้ทำให้สุกดีแล้ว (well Cooked food) และไม่มีแมลงวันตอม แต่อย่างไรก็ดีก็มีทางที่จะเป็นโรคบิดได้จากทางอื่นอีกหลายๆ ทางบางครั้งเพียงแต่ความหวาดกลัว ก็ทำให้เป็นบิดได้เหมือนกัน

โรคบิดเมื่อเป็นขึ้นแล้ว จะทำให้ท่านเสียน้ำในร่างกายมาก ซึ่งท่านจำเป็นต้องหาน้ำมาทดแทน การดื่มน้ำร้อนหรือน้ำชามาก ๆ จะเป็นเครื่องช่วยได้

ผงถ่านจากไม้ที่เราเผาไฟไหม้บางส่วนหรือผงกระดูกเผาไฟ (ใช้ฝนกับหิน) ใช้เป็นยารักษาโรคบิดได้ปริมาณผงถ่านที่กินก็ในราวสักหนึ่งกำมือ

เปลือกไม้สดที่แกะจากต้นไม้ นำมาต้มนานสัก ๑๒ ชั่วโมง ถึง ๓ วัน แม้น้ำนั้นจะตกดำมาก แต่ใช้ดื่มเป็นยารักษาโรคบิดได้ เพราะในน้ำนั้นจะมี Tannic acid เจือปนอยู่ด้วยหรือถ้ามีใบชา (ซึ่งหาได้ไม่ยาก เพราะชาวเขาบางพวกนิยมดื่มชา) อาจใช้น้ำชาแก่ ๆ ดื่ม เพื่อรักษาโรคท้องร่วงได้ แม้การรักษาในโรงพยาบาลก็ยังนิยมให้ผู้ป่วยเป็นโรคท้องร่วงดื่มน้ำชาแก่ ๆ

น้ำที่มีอยู่ตามลำธารในป่า เมื่อนำมาต้มให้เดือดใช้ดื่มจะมีรสแตกต่างจากธรรมดา ฉะนั้นชาวบ้าน จึงมักมีไม้เปลือกบางชนิดใส่ลงไปในกาต้มน้ำด้วย ซึ่งจะทำให้น้ำนั้นมีสรรพคุณในทางรักษาโรคบิด

เหาและเล็น

ในตัวของท่านจะมีเลือดอยู่ประมาณ ๕๖๐๐ ซีซี สำหรับบุคคลที่มีสุขภาพปกติ ขนาดเฉลี่ย เหาตัวหนึ่งจะดูดเลือดประมาณ ๑ ซี.ซี. ต่อวัน คนที่มีเหาอยู่เต็มตัวจะมีอาการอ่อนเพลียไม่แข็งแรงถ้าเป็นอยู่ดังนั้นไม่นานก็ตายฉะนั้นการฉีดยาป้องกันให้ทันเวลาเป็นดีที่สุด แต่ถ้าไม่มีทางอื่นก็จะต้องหมั่นเก็บมันออกทุก ๆ วัน เพราะสัตว์พวกนี้แพร่พันธุ์เร็วเสียยิ่งกว่ากระต่ายเสียอีก

โรคตับอักเสบ

โรคตับอักเสบหรือดีซ่านเป็นโรคเกี่ยวกับตับ ซึ่งจะทำให้ผู้ป่วยไม่อยากกินอาหาร คือเป็นโรคเบื่ออาหาร แต่จะต้องบังคับให้ผู้ป่วยกินอาหาร (เว้นอาหารไขมัน) ให้ได้ การ

ไม่กินอาหารจะทำให้ผู้ป่วยมีอาการหนักยิ่งขึ้น และต้องให้ผู้ป่วยได้พักจริง ๆ (Absolute bed rest)

พยาธิ์

พยาธิ์เกิดจากอาหารที่ท่านกินเข้าไป ซึ่งอาหารเหล่านั้นไม่ได้ทำให้สุก เช่นลาบ หรือผักสด หรือน้ำดื่มที่ไม่ได้ต้ม ท่านอยู่ในบ้านาน ๆ อาจเกิดพยาธิ์ได้ ถ้าหากไม่มียาบำบัดพยาธิ์นี้ท่านอาจใช้น้ำมันก๊าส หรือน้ำมันเบนซิลก์ได้ดื่มสัก ๑ ๒ ช้อนโต๊ะ แต่ใช้น้ำมันก๊าสดีกว่าส่วนการป้องกันก็เช่นเดียวกันกับการป้องกันโรคบิด คือการกินอาหารที่ทำให้สุกดีแล้ว

โรคนิวมอเนีย

ผู้ป่วยโรคนิวมอเนียมักจะต้องการนอน และพักผ่อนมากที่สุด เป็นโรคที่เกิดขึ้นได้เสมอโดยเฉพาะในฤดูหนาว

ถ้าไม่มีวิธีใดรักษาโดยถูกต้องแล้ว ท่านก็ควรใช้วิธีอย่างหนึ่งคือพยายามทำให้ผู้ป่วยตื่นตัวอยู่เสมออย่าให้ผู้ป่วยเอาแต่นอน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะให้ผู้ป่วย ยืน หรือเดิน หรือทำงานตลอด ๒๔ ชั่วโมง ถ้าปล่อยให้ผู้ป่วยซุกหัวนอนอย่างเดียวก็มีหวังตาย

การป้องกันก็โดยการให้ใส่เสื้อผ้า หรือคลุมร่างกายให้ได้รับความอบอุ่นอยู่เสมอ อย่าให้ร่างกายกระทบความเย็นเป็นเวลานาน ๆ (Expose to Cold)

มีผู้ป่วยได้รอดตายมาแล้ว จากการเยียวยาด้วยวิธีนี้ประกอบ กับปณิธานของตัวเอง และก็มีผู้ป่วยอีกไม่น้อยที่เพียงเป็นไข้หวัดธรรมดา กลัวจนเกินขนาดถึงกับล้มหมอนนอนเสื่อหมดอาลัยตายอยากแล้วก็เลยตายไปในยี่สิบสี่ชั่วโมงนั่นเอง

การห้ามโลหิต

ถ้าท่านมีอาการโลหิตออก อย่ารีบใช้วิธีการขันชะเนาะทันที วิธีการขันชะเนาะทันทีเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้คนหลายคนต้องเสียแขนเสียขาไป ทำให้เนื้อเสีย เนื่องจากขาดเลือดมาเลี้ยงบริเวณนั้น

ควรใช้วิธีใช้อาการกดบริเวณนั้น (ด้วยมือ) ให้แน่นและคงที่ วิธีการนี้มักจะสามารถห้ามโลหิตออกได้เกือบ ๙๙ เปอร์เซ็นต์

แผลไฟไหม้

ตามธรรมดาบาดแผลไฟไหม้ ให้ใช้น้ำด่างทับทิมหรือ

น้ำโซดา ไบคาร์บอเนตล้างบริเวณไฟไหม้ให้หมด (เพื่อให้หมดกรดเสียก่อน) แต่ถ้าท่านไม่มีน้ำยาดังกล่าว ท่านอาจใช้ปัสสาวะแทนน้ำชำระแทนล้างแผลได้

การชโลมแผลด้วยน้ำมันข้น เช่น น้ำมันทำสะอาดปืน เป็นต้น น้ำต้มจากเปลือกไม้หรือน้ำชาเข้ม ๆ ก็อาจใช้รักษาแผลไฟไหม้ได้ เพราะมี Tannic Acid เจือปนอยู่

การใช้น้ำรักษาโรค

น้ำร้อนธรรมดาก็อาจใช้รักษาโรคหลายชนิด นับตั้งโรคปวดหัว จนถึงเท้า

เฉพาะน้ำร้อนนั้น อาจไม่ใช้ตัวยาที่ใช้ในการรักษาโรค แต่ผู้ป่วยที่แช่ตัวเอง หรือมือหรือเท้าในน้ำอุ่น ๓-๔ ชั่วโมง เขาจะมัวครุ่นคิดอยู่ว่า อาการป่วยที่บริเวณนั้นของเขาจะดีขึ้นเพียงไรก็จะเป็นการรักษาโรคได้ทางหนึ่ง อีกประเภทหนึ่ง การแช่น้ำร้อน จะช่วยให้การไหลเวียนของโลหิตดีขึ้นเพราะความร้อนทำให้หลอดเลือดขยายตัว ทำให้เลือดมาเลี้ยงส่วนนั้นมากขึ้น ทำให้ได้รับอาหารมาก อันจะเป็นเหตุให้ร่างกายมีประสิทธิภาพต้านโรคได้ดีขึ้น แต่ก็มีหลายโอกาสที่โรคปวดท้องสามารถรักษาให้หายได้ด้วยการ เอาอิฐเผาไฟ

ให้ร้อนแล้วเอาผ้าพัน วางทับหน้าท้องหรือใช้กระติกน้ำบรรจุน้ำร้อน (กระติกน้ำประจำตัว) ทับบริเวณหน้าท้องก็รักษาอาการปวดท้องได้เหมือนกัน

บาดแผล

วิธีการชำระบาดแผลให้สะอาดแล้วใช้ยารักษาแผล ใช้ผ้าที่สะอาดพันแผลไว้ย่อมเป็นวิธีการที่ถูกต้อง แต่ถ้าท่านไม่สามารถจะทำได้ หนอนจะช่วยรักษาแผลของท่านให้สะอาด เพราะหนอนจะกิน และทำลายเนื้อส่วนที่เสียหรือเนื้อเน่า การทำแผลของท่านให้มีหนอนขึ้นก็ง่ายนิดเดียว คืออย่าปิดแผลปล่อยไว้ เช่นนั้นแล้วหนอนจะเกิดขึ้นเองโดยเฉพาะภูมิประเทศบริเวณบ้านเรา

พริกไทย

เมล็ดพริกไทยต้มน้ำร้อน ๆ แล้วดื่มเมล็ดพริกไทยนั้น ๆ ใช้เป็นยาบำบัดโรคในท้อง เช่น อาการคลื่นไส้เวลากินอาหาร ชนชาวเขาบางพวกหลังจากการคลอดลูกใช้วิธีดื่มน้ำต้มเมล็ดพริกไทย พลพรรคกองโจรบางหน่วยมักจะมีขวดบรรจุเมล็ดพริกไทยติดตัวไปด้วยเสมอ เพราะเห็นว่าน้ำต้มพริกไทยเป็นยาแก้โรคบางอย่างได้

ยาที่ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง

มียาบางชนิดที่ใช้เป็นประโยชน์ได้หลาย ๆ อย่าง ซึ่งตำรวจที่เดินป่าชอบใช้ เช่น ยากฤษณากลั่นยาบริบูรณ์ บาล์ม ก็เป็นสิ่งที่น่าจะนำติดตัวไปเสมอ

สมุนไพรต่าง ๆ ที่ควรรู้

กระเบา น้ำมันจากเมล็ด รักษาโรคเรื้อน กุฏฐัง และโรคผิวหนังต่าง ๆ ได้

กระเจียบ แก้อ่อนเพลียบำรุงกำลัง บำรุงธาตุ แก้ดีพิการ ขับปัสสาวะ

กระท้อน ราก รักษาบิด

ขนุน ราก แก้ท้องร่วงแก้ไข้

ใบ เผากับซังข้าวโพด และกะลามะพร้าวใส่แผล

ขมิ้น หัว ใช้คุมแก้หวัดคัดจมูก ตำหยอดตาทำให้เย็นสบาย รักษาตาบวม แก้ท้องขึ้นได้ และให้ผายลมรักษาไข้โรคท้องมาน บดเป็นผงผสมน้ำมันใช้ทาแก้ โรคผื่นคัน

ถ้าผสมกับปูนทา แก้โรคฟกช้ำดำเขียวและบาดแผลทุกชนิด

ข่า หัวต้มแก้ปวดท้อง ตำพอกแก้ฟกช้ำดำเขียว

ขิง หัว ต้มแก้ปวดท้อง และบำรุงธาตุ

ขี้เหล็ก แก่น ต้มรักษาโรคบุรุษ (หนองใน)

งิ้ว ราก ใช้เป็นยาบำรุง เป็นยาทำให้อาเจียน ใบตำเป็นผงทาภายนอก แก้ฟกช้ำหรือผนกับน้ำใช้ทาแก้ต่อมอักเสบ ดอกแห้ง ใช้เป็นยาทาระงับความปวดบางแห่งใช้ผสมกับเมล็ดฝิ่น นมแพะ และน้ำตาลรักษาริดสีดวง ยางใช้เป็นยาแก้โรคท้องร่วง ใช้เป็นยาบำรุงและแก้ระดูตกมากเกินไป

จำปา ดอกและผล บำรุงธาตุแก้คลื่นเหียร และไข้และขับปัสสาวะ ใบ แก้โรคเส้นประสาท สำหรับทารกแก้ปวด รากแห้งและเปลือกของราก ผสมกับนมบ่มฝี เนื้อไม้ เป็นยาบำรุงประจำเดือนสตรี เปลือก แก้ไข้

ชะพลู แก้เมื่อยและธาตุพิการ

พิกุล เปลือก ใช้ต้มเป็นยากลั้วล้างปากรักษาโรคเกี่ยวกับเหงือก และฟัน เป็นยาธาตุลม ดอกแห้งบ่นทำเป็นยานัดถ์ ใช้เป็นยาสำหรับรักษาไข้ ปวดหัวเจ็บในคอ ไหล่และส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย

แก้ร้อนใน เมล็ด ตำให้ละเอียดและใช้เป็นยาสำหรับสวน เมื่อเวลาท้องผูกเป็นพรรดึก

มะกอก เปลือก รักษาบิด ผล รักษาโรคเกี่ยวกับกระเพาะอาหาร

มะขาม เนื้อในฝัก ใช้เป็นยาถ่าย เปลือกและเนื้อในเม็ดใช้เป็นยาสมานคุมธาตุ ใบอ่อน ต้มอาบแก้ไข้หวัด

มะข้ามป้อม ผลแห้ง ต้มรักษาโรค แก้ไอ น้ำคั้นจากผลรับประทานแก้ท้องเสีย และขับปัสสาวะ หยอดตารักษาตาอักเสบ ผลดิบ ผ่าตากแดดเป็นชิ้นบาง ๆ เป็นยาสมานช่วยย่อยอาหาร รักษาโรคเกี่ยวกับกระเพาะแก้ท้องเสีย แก้บิด ผลสุก เป็นยาระบายแก้โรคไฟธาตุอ่อน แก้ครั่นเนื้อครั่นตัวจะเป็นไข้ แก้ท้องเสีย บิดเรื้อรัง

มะม่วง ผลสุกเป็นยาบำรุงกำลัง ระบายธาตุอ่อน ๆ ขับปัสสาวะ ผล เปลือกดิบ ใช้คุมธาตุ ดอก เปลือก เนื้อในเมล็ด รักษาโรคท้องและบิด

ใบ เผาใช้ควัน รักษาโรคเกี่ยวกับลำคอแก้ไข้
ยางจากผล–ต้น ผสมกับน้ำส้ม–น้ำมัน ทาแก้คัน
และโรคผิวหนังต่างๆ

มังคุด ส่วนทั้ง ๕ รักษาโรคบิด

ยอ ผลที่สุดงอมใช้เป็นยาขับระดู
ใบ อังไฟแล้วบีดไว้ที่หน้าอกหรือหน้าท้องใช้แก้
ไข้ โรคไอและโรคม้ามโต จุกเสียด แก้ไข้

ส้มป่อย ต้มเป็นยาระบาย
ฝัก ใช้เป็นยาขับปัสสาวะ ยาถ่าย ยาทำให้
อาเจียน เป็นยาปลูกผม และกำจัดขี้รังแค
ใช้ทำขี้ผึ้งปิดแผล โรคผิวหนัง และต้มเป็นยา
เป็นไข้มาเลเรีย

สีเสียด น้ำฝาดที่เคี่ยวเป็นก้อนแล้ว (จากเปลือก)
เป็นยาสมานอย่างแรง แก้โรคท้องร่วง โรคบิด
แก้ไข้จับสั่น อมแก้ไอ เสียงแห้ง
เป็นยารักษาเหงือก เพดาน ลิ้นและฟัน เป็นยา-
รักษาแผลของต่อมในลำคอ

เป็นยารักษาโรคผิวหนัง เป็นยาล้างแผลไฟไหม้และแผลเน่าเปื่อย

หว้า เปลือก มีรสฝาดต้มกินรักษาบิด

เปลือกและใบ ตำเป็นยาอม ยากวาด รักษาปากคอเปื่อยและลิ้น คอเป็นเม็ด กับแก้น้ำลายเหนียว

ใบ รักษาบิด

ผล แก้ท้องร่วง

เมล็ด ตำเป็นผงกินรักษาโรคปัสสาวะมาก ท้องร่วง บิด

ทับทิม ราก ใช้ขับพยาธิและเป็นยาสมาน

บัวบก เป็นยาบำรุง รักษาโรคผิวหนัง โรคเส้นประสาท และขับปัสสาวะ

ทองกวาว ยาง แก้ท้องร่วง

ใบ ใช้พอกฝีและสิว รักษาโรคท้องขึ้น พยาธิ ริดสีดวง

เมล็ด ใช้บำบัดพยาธิภายใน โดยเฉพาะพยาธิ

ตัวกลม บดให้ละเอียดผสมกับน้ำมะนาว ทาแก้โรคผิวหนัง

ดอก ใช้สำหรับขับปัสสาวะ

ที่พัก

ที่พักมิได้หมายความถึงที่พักถาวร แต่หมายความถึงการแสวงหาที่พักอาศัยตามธรรมชาติให้ปลอดภัยจากสัตว์ป่า ลมฟ้าอากาศในขณะนั้น ส่วนมากมักจะเป็นถ้ำหน้าผาหรือที่ยื่นออกมา โพรงไม้ ต้นไม้ ที่ยืนตายต้น แนวฝั่งหรือสิ่งที่ยื่นออกมาพออาศัยได้

หากท่านไม่สามารถ หาที่พักอาศัยตามธรรมชาติได้ท่านก็จะต้องจัดสร้างหรือดัดแปลงขึ้นหรือขุดขึ้น ที่พักแบบเพิงหมาแหงนอย่างง่าย ๆ สามารถใช้เป็นที่พักในยามฉุกเฉินได้ พึงระมัดระวังกองไฟในยามที่อยู่ในดินแดนข้าศึก

ลักษณะพึงประสงค์ของที่พักควรจะ

- ให้อยู่สูงกว่าระดับพื้นดิน เพื่อป้องกันสัตว์เลื้อยคลานหรือไอดิน (การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของดิน)

– ปลอดภัยจากลมพายุ (ลมพัด กิ่งไม้จากต้นใหญ่หักทับ)

– ป้องกันสัตว์ร้ายต่าง ๆ ได้

– กำบังตาจากข้าศึก

– บังฝนได้

ต่อไปนี้ ครูผู้ช่วยจะได้ชี้แจงให้ท่านทราบถึงวิธีทำหรือสร้างที่พักอย่างง่าย ๆ ให้ท่านฟัง ตามความรู้และความสามารถที่เขาได้รับมา

สรุปข้อควรจำเกี่ยวกับการดำรงชีพ

๑. ใช้สมองและมือให้เป็นประโยชน์

๒. พิจารณาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยความใจเย็น

๓. ป่าตามธรรมชาติมีลักษณะเป็นกลาง คือให้ทั้งคุณและโทษแก่ทั้งสองฝ่าย เราและข้าศึกผู้ใด–รู้จักใช้ย่อมเกิดประโยชน์

๔. คนแต่ก่อนก็อยู่ป่า เขายังอยู่กันได้ ป่าเป็นสิ่งแปลกสำหรับท่านก็เนื่องจากท่านเคยชินแต่กับการดำรงชีพ

ในเมือง มีคนอีกหลายคนที่มีชีวิตรอดอยู่ในป่า เช่นที่ท่านอยู่ในขณะนี้ได้ คนขาดน้ำจะทนอยู่ได้นาน ๓ วัน ถ้าขาดอาหารจะทนอยู่ได้นานกว่านั้น

๕. ขวัญ ของหน่วนรบกองโจรของ จะสูงอยู่เสมอ เมื่อท่านใช้วินัยและลักษณะผู้นำที่ถูกต้องอันจะทำให้หน่วยของท่าน ทนเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ได้

๖. ทำอารมณ์ให้สดชื่น มีอารมณ์ขัน อย่าเคร่งเครียดเกินไป จะทำให้ท่านและเพื่อนสามารถทนต่อความทุกข์ยากในขณะนั้นได้นาน

๗. รักษาสุขภาพร่างกายไว้ให้ดีเสมอ ด้วยการใช้หลักการป้องกัน (สุขาภิบาล) ไว้ก่อนการฉีดยาป้องกันให้ครบตามเกณฑ์ จะเป็นการช่วยชีวิตของท่านเอง

๘. กินอาหารทุกอย่างที่จะกินได้โดยปลอดภัย เมื่อมีโอกาส

๙. คนรู้จักความกลัวด้วยกันทุกคน แต่คนที่รู้จักควบคุมความกลัวไว้ได้ ผู้นั้นจะเป็นผู้สามารถ–รอดชีวิตอยู่ได้ในสถานการณ์เช่นนี้ไปได้ โดยตลอดรอดฝั่ง

มีกฎของหน่วย Special Fore ซึ่งกล่าวถึงการ Survival ไว้ง่ายแก่การจดจำคือ

Size up The Situation	ทำความเข้าใจสถานการณ์
Un-Due Haste Makes Waste	การรีบด่วนเกินไปจะทำให้สูญเสีย
Remember Where You Are	ระลึกว่าท่านอยู่ที่ใด
Vanguish Fear And Panic	เอาชนะความกลัว และหวาดระแวง
Improvise	การดัดแปลง
Value Living	ค่าของการมีชีวิต
Act Like Natives	ปฏิบัติเหมือนคนพื้นเมือง
Learn Basic Skills	ฝึกหาความชำนาญเบื้องต้น

ท่านแปลและตีความหมายแล้ว ทำความเข้าใจเอาเอง เนื่องจากหลักการต่าง ๆ อย่างเดียวกันและมีความหมายใกล้เคียงกัน

การฝึกการดำรงชีพในป่า

การดำรงชีพในป่านั้น จะเป็นผลสำเร็จได้ก็ด้วยได้ผ่านการปฏิบัติ หรือการฝึกเช่นนั้นมาแล้วอย่างจริงจัง

หน่วยที่มีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติทางอากาศ ปฏิบัติงานในป่าเขา เช่น ทหารอากาศ ตำรวจภูธร ตำรวจภูธรชายแดน ล้วนแต่จำเป็นจะต้องฝึกฝนไว้ทั้งสิ้น

ที่โรงเรียนทหารราบฟอร์ตเบนนิ่ง มลรัฐยอร์เยีย สหรัฐอเมริกา เขาได้ตั้งหลักสูตรการฝึกการดำรงชีพในป่าขึ้น เพื่อฝึกการดำรงชีพชั้นมูลฐานขึ้นในห้องเรียน โดยมุ่งหวังที่สร้าง "**ความตั้งใจมั่นที่จะดำรงชีพไว้ให้ได้**"

พิมพ์ที่ ร.พ. ประเสริฐศิริ ซอยมั่นสิน ๓ อุรุพงษ์ พระนคร
คุ้มสิน ฤทธิศรี ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๑๔ โทร. ๘๑๗๖๕๐